

TMMOB
ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI

KADIN BÜLTENİ

EYLÜL 2012

Emeğimiz,
bedenimiz,
kimliğimiz
bizimdir.

İÇİNDEKİLER

Başlarken <i>EMO Kadın Komisyonu</i>	3
{Röportaj} - Örgütlü Kadının Gücü Bir Başka <i>Fatoş Bentli</i>	5
Toplumsal Cinsiyet Atölyesi Sonuç Bildirgesi <i>EMO Kadın Komisyonu</i>	11
Kadınlık Onurumuz Bizimdir! <i>Emel Akpınar</i>	14
AKP, 4+4+4 ve Yeni Kadın Düşmanlığı <i>Betül Öztürk Korkut</i>	18
Diplomalarımız Aynı, Hayatlarımız Farklı <i>Cansel Aslan</i>	20
Son Kurban <i>Tülay Işık</i>	24
{Kültür-Sanat} - Düşünen Adam mı? Yoksa Kadın mı? <i>Fatoş Bentli</i>	26
{Film Tanıtımı} - 4 Ay, 3 Hafta, 2 Gün <i>Eylem Ölmezoğlu Poyraz</i>	30
{ Kitap Tanıtımı} Kibele'den Pandora'ya <i>Neriman Usta</i>	31

**TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası adına
SAHİBİ**

Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz GÖLTAŞ

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Mehmet BOZKIRLIOĞLU

KATKIDA BULUNANLAR

Neriman Usta - Fatoş Bentli - Emel Akpınar - Eylem Ölmezoğlu Poyraz - Duygu Tokmak - Hacer Öztura - Gönül Yalçın

YAYIN YÖNETMENİ

Banu SALMAN

YAYINA HAZIRLAYAN

TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI

YAYIN TÜRÜ

Elektrik Mühendisliği Dergisi 445. Sayı Eki'dir

YÖNETİM YERİ

Elektrik Mühendisleri Odası

Ihlamur Sokak No: 10 Kızılay-Ankara / Tel: +90 (312) 425 32 72 (PBX) - Faks: +90 (312) 417 38 18

e-posta: emo.yayin@emo.org.tr <http://www.emo.org.tr>

BASIM ADEDİ 6000

BASKI YERİ MATTEK Matbaacılık Bas. Yay. Tan. San. Tic. Ltd. Şti

Adakale Sokak 32/27 Kızılay Ankara Tel: 0312 4332310

01 Ekim 2012 Saat:08:00

KAPAK FOTOĞRAFI Emel AKPINAR

BAŞLARKEN

EMO Kadın Komisyonu

Sevgili EMO Üyeleri,

Toplumsal cinsiyet rollerini tartıştığımız EMO Kadın Üye Toplantısı'nın ardından hazırladığımız örgütlü mücadelemizi bir adım ileriye taşıyacağını umduğumuz "EMO Kadın" Bülteni ile karşınızdayız. Ülkemizin en büyük sorunlarından biri olan "birey" olarak kendini ifade edemeyen insanların, gün geçtikçe söz söyleme alanları da bir bir ellerinden alınmaktadır. Sözün hem birey olarak hem örgütlü bir topluluk içinde tek vücut olarak söylendiği bir mecra yaratma ihtiyacı duyduk. Sözümüzü örgütlü biçimde söylemenin bizi daha da güçlendireceğini ve bize anlam katacağını düşündük. Düşünenler bu sefer EMO'nun kadın üyeleriymiş...

Kadınlar olarak birbirimizi birbirimize anlatabiliyorduk da diğer üyelerimize paylaşımlarımızın sonuçlarını aktarmıyor, birbirimize dokunamıyorduk. "EMO Kadın" sayesinde Oda içinde kadın mühendisler olarak neler yaptığımızı, neleri dert edindiğimizi süreli

olarak tüm üyelerimiz ile paylaşmaya çalışacağız.

Bültene hazırlık yaparken Odamızın geçmişine doğru bir göz atalım, Oda hayatında kadınların aldığı yere bakalım dedik ve karşımıza çıkan tablo hiç de iç açıcı değildi. Bundan sonraki amacımız gelecekteki tabloyu "geçmiş analiz edecekler" için güzelleştirmek olacak.

Bu geçmişi tek çırpıda burada özetleyerek; kadınların Oda içinde varlığını artırmayı ve her şeyden önce "erkek mesleği" olarak görülen "Elektrik, Elektronik, ve Biyomedikal Mühendisliği"nin kadınlar arasında da yaygınlaşmasını, tercih sebebi olmasını hedefliyoruz.

1954 yılında kurulan EMO'nun, Merkez Yönetim Kurulu'na ilk olarak 1964 yılında yani kurulduktan tam 10 yıl sonra bir kadın üye girebiliyor. 1964 yılında Yönetim'e giren Selma Kenevir aynı zamanda saymanlık görevi yaparak Yürütme'de de yer alan ilk kadın üye oluyor. 1965 yılında Nevvar Sünnetçi-oğlu ve 1980 yılında ise Hatice Şermin Mengüç, Merkez Yönetim Kurulu'nda üye olarak görev alıyorlar.

80'li yıllarda ülkede yaşanan hareketli günlerin etkisiyle 1982 yılında Emel İnal, başkan yardımcısı ve 1984 yılında Necla Aka, sayman olarak Yönetim Kurulu'nda görev alıyorlar. 1988 yılında Nagehan Abacılar, Merkez Yönetim

Kadın Eylemi - 30 Nisan 2012 / Ankara

4

Kurulu'nda görev alarak bu dönemi kapatıyor. Ta ki 2012 yılına kadar EMO Merkez Yönetim Kurulu'nda tam 24 yıl boyunca kadın üyeler görev almıyor.

EMO için 2012 yılı, kadınların dönüş yılı oldu. Çünkü 24 yıl aradan sonra Merkez Yönetim Kurulu'na seçilen Neriman Usta'nın 28 yıl aradan sonra Yürütme'de görev alıp başkan yardımcısı olmasıyla bu dönem kadınlar EMO'da temsil ediliyor.

2012'nin kadınların dönüş yılı olarak nitelenmesinin bir diğer sebebi ise Odamızın en büyük iki şubesi olan Ankara ve İstanbul'un Yönetim Kurulu başkanlıklarına da kadın üyelerin gelmiş olması.

En ilginç veriyi en sona sakladık; Odamızın kuruluşundan itibaren yani 58 yıldır merkez ya da şubesinde hiçbir zaman kadın bir başkan olmadı. 58 yıldır erkek başkanların yönettiği Odamızda aynı anda birden fazla kadın ise hiçbir zaman Merkez Yönetim Kurulu'nda yer almadı.

Kadınların söz hakkına sahip olduğu mesleki alanda örgütlü mücadele yürüten Oda ve sendikalarda var olması salt nitelik veya salt nicelikten herhangi birinin öne çıktığı bir olgu değildir. Nicelik ve niteliğin bir arada olduğu, olabileceği bir örgütlülük tahayyül ediyoruz. Kadınların hedefi iktidar olmak veya iktidarın el değiştirmesi değil, aksine kadının, erkeğin ve normatif toplumsal

cinsiyet ideallerine yani toplumsal cinsiyeti idare eden kabullere karşı çıkan tüm bireylerin özgünlükleriyle birlikte eşit, demokratik ve adil bir düzen içinde birlikte çalışıp yönetebildiği bir Oda hayatıdır. Birlikte çalışma kültürünü yeşertmeye çalıştığımız bu dönem içerisinde, anti demokratik uygulamalara karşı da hep beraber omuz omuza mücadele etmek istiyoruz.

Bu çerçevede; EMO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Neriman Usta, İstanbul Şube Yönetim Kurulu Başkanı Beyza Metin ve Ankara Şube Yönetim Kurulu Başkanı Ebru Akgün ile yaptığımız röportajı sizlerle paylaşırken, biz biliyoruz ki son söz aslında ilk sözdür:

*Ben her sabah uyandığımda
Her yeni doğan güne merhaba derim
Bakarım pencereden ne güzel dünya
Henüz varmadı tren o son istasyona...*

ÖRGÜTLÜ KADININ GÜCÜ BİR BAŞKA

28 yıl aradan sonra EMO yönetimlerinde görünür olan kadınlar; EMO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Neriman Usta, İstanbul Şube Yönetim Kurulu Başkanı Beyza Metin ve Ankara Şube Yönetim Kurulu Başkanı Ebru Akgün ile yaptığımız röportajı sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz. İyi okumalar!

Fatoş BENTLİ

fatos.bentli@gmail.com

Toplumda genel yargı olarak "erkek mesleği" gibi görülen Mühendisliği neden meslek olarak seçtiniz?

Neriman USTA: Ben elektronik mühendisiyim. Elektronik mühendisliği, elektrik mühendisliğine göre daha az erkek mesleği gibi görülüyor. İstatistiklerden de bunu anlayabiliyoruz. Neden tercih ettiğime gelince; lisede matematik bölümündeydim, mühendislik tercihlerimden biri idi. Eğilimim var mı yok mu, bilmeden yaptığım bir tercih sonucu elektronik mühendisliği okudum. Şanslıymışım; bundan hiç pişman olmadım. Eğitim sistemimiz maalesef eğilimlerimizi belirleme ve kendimizi geliştirmeye dönük bir sistem değil. Benim üniversiteye girdiğim 80'lerde de böyleydi, şimdi de böyle. Hatta son yıllarda iyi yönde ilerleme yerine daha da gerileyen ve 4+4+4 sistemi ile çocuklara bizim sahip olduğumuz kadar bile eğilimlerini belirleme imkanı hiç tanınmayan bir eğitim sistemi ile genç-

lerin bilinçli tercih yapmaları herhalde hiç mümkün olmayacak.

Ebru AKGÜN: Samimi olarak söylemek gerekirse çok bilinçli bir tercih değildi benimkisi. Mühendis olmak kulağa hoş geliyordu ve tabiri caizse tornavidaya, tamir etmeye bir ilgim vardı çocuklu-

elektrik muhafaza kutusunun yalıtımı henüz yapılmamıştı ve ben çok ciddi bir şekilde çarpılmıştım. Bunlar kişisel deneyimlerim... Ne yazık ki meslek tercihi noktasında ülkemiz eğitim sistemi çok kötü durumda. Öğrencilere meslek seçimi noktasında bir yönlendirme söz konusu değil, son yapılan 4+4+4 deği-

Beyza Metin - İş Cinayetleri Eylemi - 12 Mart 2012 / İstanbul

ğumdan beri. Elektrik ile ilgili de acı bir tecrübem vardı aslında. İlkokul 4. sınıfta taşındığımız yeni evimizde, bina

şikliği ile de pedagojik bir yaklaşımdan tamamen uzak bir yönlendirmeden bahsediliyor. Gençler mesleklerini se-

çerken neyi yapmak istediklerinden çok; nasıl iş bulurum, nasıl çok para kazanırım soruları üzerinden hareket ediyorlar. Bu noktada biz, şube olarak özellikle liselere gidip öğrencilerle tanışım toplantıları yapıyoruz. Meslek alanlarımıza ilişkin bilgilendirmeler yapıyoruz.

Beyza METİN: Liseyi bitirdiğimde kafamdaki iki tercihten biri mühendislikti. Gerek lisede aldığım formasyon, gerek yeteneğimin sayısal alanda yoğunlaşması ve en önemlisi “erkek” mesleği olması ve benim o zamanlar erkeklerle kafamda sürdürdüğüm müthiş yarış, mühendisliği seçmeme neden oldu. Küçüklüğümden beri “Sen kızsın” yapamazsın söylemlerine verilmiş bir tepki de olabilir. Kadınların “yapamayacağı” her şeye verdiğim tepki gibi mühendisliği seçmem de “Hayır yaparım” tepkiydi belki de. Tabii o zamanlar bu tepki sadece bireysel bir tepkiydi, şimdiyse kadın mücadelesiyle birçok zorluğun aşılacağına inanıyorum.

Mesleğinizi yaparken cinsiyetiniz dolayısıyla ayrımcı herhangi bir uygulama(lar) ile karşılaştınız mı? Kısaca bahseder misiniz?

AKP, KADIN SORUNLARINI ARTIRARAK KADINA DAHA GERİ BİR ROL BİÇTİ

Neriman USTA: Kamuda haberleşme sektöründe görev yaptım. 2000’li yıllara kadar çok da ayrımcılıkla karşılaştığımı söyleyemem. Tabii genel toplumsal bakış açısından her zaman ayrımcılık var, onun dışında özel bir durumla karşılaşmadım. İlk işe başladığımda kurumda mühendisleşme dalgası yaşanıyordu. Daha çok diğer teknik kadroların yeni duruma ayak uydurması ile ilgili

sıkıntılar vardı. Ancak özellikle AKP iktidara geldikten sonra gerçekleştirdiği kadrolaşma hareketi sonrası, kurumda diğer kadın mühendislerin yükselmelerinin engellenmesi ve karar alma süreçlerinden tasfiye edilmeleri gibi bir süreci yaşadım. Örnek verecek olursam, bölüm müdürleri ve başmühendislerin katıldığı yatırım ve işletme toplantılarında 10 kadın mühendis 15 erkek mühendis olurdu, AKP döneminde bu 2 kadın 18 erkek mühendise dönüştü. Müdürlük gibi pozisyonlara kadın mühendisler liyakat sahibi olmalarına rağmen özellikle atanmadı. Ama bu ayrımcılık, kadın mühendisler arasında zamanla adı konulmamış, tarif edilmemiş, kendiliğinden bir dayanışma ortamını da yaratmış oldu. Birbiriyle rekabet eden değil, birbirini koruyup kollayan ve destekleyen bir topluluk haline gelmiştik.

yaklaşımları sıklıkla önümüze getiriyor. Daha çok aktif sosyal ve mesleki hayatımdan kaynaklı klasik söylemlerle karşılaşıyorum; “Kadın başına bu işlerle ne uğraşıyorsun, evinle eşinle ilgilen, çocuk yap” gibisinden söylemler esprili de olsa karşılaştığım sözler. Hak arama mücadelelerinde göstermiş olduğunuz tavırlar bile “10 erkeğe taş çıkarır” gibisinden cinsiyetçi sözlerle takdir edilebiliyor. Fakat bütün bunların yanında bir o kadar da destek alıyorum. Kadın mühendislerin sorunlarının başında iş alanlarının özellikle saha, üretim, şantiye ortamlarının erkeklere göre tasarlanmış olması, mühendislik hizmetlerinin daha çok masa başı bölümlerinin kadın mühendislerce yapılabileceği algısı geliyor. Doğum/süt izinleri, kreş, servis gibi sorunlar da ayrıca problemler olarak çıkabiliyor karşımıza. Teknik bilgi ve içeriğe dayalı, bilimsel

6

Ebru Akgün - Enerji Zamları Eylemi - 7 Nisan 2012 / Ankara

İŞ ALANLARININ ERKEKLERE GÖRE TASARIMI SORUNLU

Ebru AKGÜN: Kamuda çalışan bir mühendisim. Kamuda çalışan mühendislerin daha çok özlük hakları ile ilgili sorunları var. Tabii ki bürokrasinin erkek egemen yapısı, toplumdaki cinsiyetçi

metotlarla çalışılan mühendislik alanında biz kadın mühendisler için yönelik önyargılar sadece toplumsal yaşamdaki geleneksel ayrımcılığı desteklemekle kalmıyor, aynı zamanda mesleğimize dair verimliliğimizi ve birer mühendis olarak topluma karşı yerine getirmeye

çalıştığımız mesleki sorumluluklarımızı da olumsuz etkiliyor.

KADINLARA ERKEKLEŞME DAYATILIYOR

Beyza METİN: Bolca karşılaştım. Ayrımcılık iş ilanlarında başlıyor bir kere. Birçok iş ilanında denk geldiğimiz “Askerliğini tamamlamış” ibaresi zaten kadın mühendis istemediklerini gösteriyor. Hatta bu kamuda da oldu. Kadın mühendislerin yürüttükleri mücadele ve imza kampanyası ile ilan değiştirildi. İlanlar ne kadar değişirse değişsin, bir kadın olarak öncelikle erkek egemen olan bir alanda iş bulmakta zorlanıyoruz.

Neriman Usta

Bu uzun süren iş aramalar sonrasında birçok kadın istemeye istemeye satış mühendisi olarak çalışmak zorunda kalıyorlar. Şantiyede ya da üretimde çalışabilenler ise erkek meslektaşlarından iki kat daha fazla çalışarak kendilerini ispat etmek zorundalar. Çoğu şantiyede kadın tuvaleti bile yoktur. “Kadın, erkek üzerinde otorite kuramaz, iş yaptırılmaz” yargısı, kadınlara erkekleşmeyi dayatıyor. “Fazla mesaiye kalamazın, evlenince kocan izin vermez, hadi çalışmana izin verdi seyahat etmene

izin vermez, çocuk doğuracaksın” vb. söylemleri aşırp işinizi layıkıyla yapabilemeniz çok zor. Son iş görüşmemde; defalarca “Kocan çalışmanızı istemezse ne yaparsın” sorusuna maruz kaldım. Daha evvel defalarca teklif gelen bir şirketten, tahminimce 3 kadının doğum izninde olmasının da etkisiyle geri çevrildim. Bir erkek 4 ay bel fıtığından yatığında hiçbir sorun olmazken, kadın çocuk doğurup aynı izni aldığına göze batıyor. Konumu değiştiriliyor. Kadınlar genelde daha çok tekrar ve dikkat gerektiren işlerde çalıştırılıyor.

Üniversite eğitimi sırasında “İngilizce öğretmeni olun, evinize de zaman ayırırsınız” vb. söylemlerle karşılaşıp, ısrar ve inadım üzerine stajlarda fotokopilikten kurtulup sahaya gidebildim. Tüm bu sorunları aşırp kendi işinizi yaptığımız zaman da “Erkek gibi kadın helal olsun” söylemiyle karşılaşıyorsunuz. Bu şekilde gizli cinsiyetçilik içeren cümleler sarf ediliyor.

Üye sayısının yaklaşık olarak yüzde 10'unu kadınların oluşturduğu bir meslek örgütünde yönetici kadroların çoğunlukla erkek olmasından dolayı yaşadığınız sıkıntılar nelerdir?

EMO KADIN SORUNUNDA DAHA OLUMLU BİR NOKTADA

Neriman USTA: Odamız, sorunuzda tariflediğiniz şekilde üye profiline sahip olmakla beraber, benzer meslek odaları ile karşılaştırıldığında ilk Kadın Mühendis Mimar ve Şehir Plancıları (MMŞP) Kurultayı'nın düzenleyicisi olması, genel kurullarda kadın üyelerden gelen önerilerin tartışılmasında çoğunlukla pozitif tutum takınılması gibi durumlar göz önüne alındığında daha iyi bir yerde

duruyor. 2001 Krizi sonrası başlayan ve AKP eliyle kararlı bir şekilde sürdürülen neoliberalizmin kurumsallaştırılması ve sosyal devletin son kırıntılarının da yok edilmesi ile birlikte kadına daha geri bir toplumsal rol biçilmesi, emeğin yeniden üretimi (eş, çocuk ve yaşlı bakımının) alanının tamamen kadına bırakılmaya çalışılması, kadına değil aileye vurgu yapılması, kadının zaten var olan sorunlarını daha da artırmıştır. 2000'li yıllarla beraber kadına yönelik her türlü şiddet artmıştır. Toplumla ve kadınlara öğretilmeye çalışılan bu rolü kadınlar kabul etmiyor. Odamız ve TMMOB'ye bağlı diğer odalarda kadın örgütlenmesinin ve sorunlarının daha çok tartışılır olması bu dönemin ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır. Kadınların kendine özgü sorunları ve bunlarla mücadelede oluşturdukları özgün yöntemleri, Odamız ve TMMOB içinde farklı örgütlenme biçimlerini de gerekli kılıyor. Bu noktada aynı özgünlüğü yaşamayan erkek yönetici ve üyelerden henüz yeterli düzeyde olumlu yaklaşımlar göremiyoruz. Kadınların meslek örgütleri içerisindeki örgütlenme tarzları ezber bozan bir tarz. Henüz ezberler bozulmadı, ama bozulacak.

İYİ ŞEYLER DE OLUYOR !

Ebru AKGÜN: İki dönemdir TMMOB bünyesinde kadın mühendis, mimar ve şehir plancılar kurultayları düzenleniyoruz. Oda birimlerimizde kadın komisyonları oluşturduk. Örgütümüzün genelinde kadın meslektaşlarının sorunları hakkında bilgi sahibi olmayan, fakat bu konularda kadınlardan daha çok söz söyleme hakkı olduğunu düşünen meslektaşlarımız var. Kadın mühendislerin taleplerinin dilendiril-

diği kurullarda bu meseleler tartışma konusu olabiliyor. Ama bunların tartışılıyor olmasını bile bir gelişme olarak değerlendiriyorum. EMO tarihinde ilk defa iki büyük şubemizde İstanbul ve Ankara'da kadınlar yönetim kurullarında başkanlık görevini üstlendiler. Bu noktada üyelerimizin bizlere vermiş olduğu güven ve destek aslında odalarımızdaki kadın mücadelesi açısından iyi şeylerin de olduğunun bir göstergesi.

FARKLI SİYASİ AİDİYETLERDEN OLSAK DA DAHA RAHAT ÖRGÜTLENİYORUZ

Beyza METİN: Çok eril ve kavgacı bir dil var; genel kurullardaki tartışmalara bir kadın olarak dayanmak oldukça zor. Farklı siyasal aidiyetlerden kadınlar çok rahatlıkla kadın kurultaylarını örgütleyebilirken, erkek meslektaşlarımız ve yöneticilerimiz ne yazık ki bunu yapamıyor. Yönetimlerde ve temsili kadrolarda kadınların olmayışı; bizlerin parmakla gösterilen, "acaba nasıl yapacak" diye bakılan, tüm işleri göze batan ve sorgulanan noktalarda olmamıza neden oluyor. İyi bir şey yaptığımızda da gereksiz ve abartılı "aferinler" aslında yaşadığımız bir tür mobbing diye düşünüyorum.

Yönetici kadrolara kadın üyelerin de dahil olarak söz sahibi olmasıyla örgütünüz içinde ne gibi değişiklikler/yansımalar olacağını düşünüyorsunuz?

Neriman USTA: Odamızın çalışmalarında komisyonlar çok önemli bir yer tutuyor. Kadınların daha etkin katılımıyla güçlendireceği kadın komisyonu çalışmalarını ile yönetici kadrolarda daha çok kadının olması birleştiğinde çok

daha ilerletici bir ortamın oluşacağı aşikar. Kadın yöneticilerin artması, kadın üyeleri daha da yüreklendirecek olmasının yanı sıra kadın üye çalışmalarının da doğası gereği ön koşulu. Böyle bir durumun kadın üyelerin Oda çalışmalarına katılımlarını da artıracğını düşünüyorum.

Ebru AKGÜN: Öncelikle artık kadın komisyonlarımızın marifetiyle yapılan etkinliklerin odamızın diğer etkinlikleri ile çıkışmasının önlenebileceğini düşünüyorum. Nitekim kurullarda kadınların varlığı olmadığında çalışma programlarında göz ardı edilebiliyoruz. Her platformda kadın meslektaşlarımızın taleplerinin ve sorunlarının dillendirilebildiği bir dönem olacağını düşünüyorum.

KADIN DUYARLILIĞI ÜYE İLİŞKİLERİNİ VE EMPATİYİ GÜÇLENDİRECEK

Beyza METİN: Bir defa daha az kavgacı olacağını ve olabildiğince kolektif yönetimler olacağını düşünüyorum. Kadın duyarlılığı ve algısının, üyeyle kurulacak ilişkileri ve empatiyi güçlendireceğine inanıyorum. Bizlerin yönetim kurullarında yer almamız, özellikle genç ve kadın mühendislerin oda kurullarında çaba gösterdikleri zaman yer alabileceklerini görmeleri ve cesaret kazanmalarını sağlayacaktır.

Yönetim Kurulu içerisinde kadın olduğunuz için yaşadığınız pozitif veya negatif ayrımcılıklar var ise bahseder misiniz?

Neriman USTA: Evli ve çocukları olan bir kadın, Yönetim Kurulu çalışmalarına nasıl zaman ayırabiliyor diye düşünen

ve şaşırınlar var; hatta eşimi benim bu durumuma anlayış gösterdiği için gıyabında kutlayanlarda var, ama bana yönelik herhangi bir ayrımcılık söz konusu değil.

Ebru AKGÜN: Yönetim kurulumuz hem genç hem de toplumsal cinsiyet konusunda çok duyarlı bir ekip. O yüzden aslında onların çok ciddi destekleri ve katkıları var. Şubemizde kabul gören genel yaklaşım "kadınlara, gençlere daha fazla söz hakkı"; o yüzden kendimi şanslı hissediyorum. Özellikle adaylık sürecimde karar vermeme, çeşitli çekincelerim olmasına karşın, arkadaşlarımızın güvenleri ve destekleri etkili oldu.

Beyza METİN: Başkan adaylığım sürecinde her ikisine de maruz kaldığımı belirtmek istiyorum. Seçim esnasında karşı listenin yedek yönetim kurulu üyesi imzasıyla üyelere "Eğer yarından itibaren EMO'nun demokrat bir bayan mühendis tarafından yönetilmesini istiyorsanız, gelip bize oy vermemeniz yeterlidir" şeklinde bir mesaj atıldı. Hem genç, hem kadın hem de demokrat tehlikeli biriydim onlar için. Diğer yandan çok destekleyen, her süreçte yanımda olan insanlar olduğu gibi, söylenmeyen "acaba"lar da yok değildi.

Yönetici olduğunuz dönem içerisinde kadın üyeleriniz için yapmayı düşündüğünüz özel proje/etkinlik vb. Var mı?

ETKİNLİKLERİ DİĞER ODA, SENDİKA VE KADIN ÖRGÜTLERİYLE ORTAKLAŞTIRMAK

Neriman USTA: Oda Kadın Komisyonu'nda, Oda Yönetim Kurulu'nun Kadın Komisyonu'ndan sorumlu Üyesi olarak görev yapmaktaki-

yım. Etkinliklerle ilgili kararlar elbette komisyonda alınacaktır. Kişisel olarak, etkinliklerimizin güncel gelişmelere paralel olarak düzenlenmesi ve diğer odalarla, sendikalar ve kadın örgütleri ile de ortaklaştırılmasını önemsiyorum. Oda Kadın Komisyonu'nun yapacağı etkinliklerin, ortak bir dil ve tutum oluşturulmasını sağlayabilmek açısından, şubelerde de yapılması, yaygınlaştırılması gerekir diye düşünüyorum.

KADINLARI ODADA DAHA ÇOK GÖREBİLMEK İÇİN ÇOCUK BAKIM DESTEĞİNE DEVAM

Ebru AKGÜN: Bir önceki dönem başlatmış olduğumuz, etkinliklerimizde çocuk bakım desteği verilmesi örgüt genelinde güzel yansımalar neden oldu. Bu konuyu olanaklarımız çerçevesinde devam ettirmeyi hedefliyoruz. Her komisyonumuzda olduğu gibi kadın komisyonumuzun da dönem içinde belirlediği bir konuda, bir ya da birden çok etkinliği yapmasını ve bu etkinliklerini yaygınlaştırmasını hedefliyoruz. Kadın üyelerimize yönelik istatistikî verileri derleyerek çözümlenmesini sağlayacağız. Kadın mühendislik öğrencilerinin örgütlenmesi için ayrıca etkinlikler düzenleyeceğiz. Diğer karma örgütlerdeki kadınlarla ve kadın örgütleriyle daha fazla bir araya gelerek mücadele yöntemlerimizi tartışabileceğimiz ortak etkinlikleri hayata geçireceğiz.

Beyza METİN: Kadınların ortak çabalarıyla 2 dönemdir TMMOB Kadın Kurultayları örgütlendi. Birçok yerelde yapılan kurultayların ardından sürdürülen çalışma ile hem komisyonlarımızı kurduk ve hem odalar bazında hem de TMMOB İl Koordinasyon kurullarında bir çok panel, etkinlik, atölye çalışma-

sı vb. düzenledik. Bu dönem de kadın komisyonumuz ile birlikte çalışmalarımıza devam edeceğiz. Bu dönem merkezimiz 8 Mart'ta çok güzel bir kadın ajandası bastı, tüm üyelerimize gönderdi ve çok olumlu tepkiler aldık. Etkinliklerde çocuk bakım hizmeti sağlamak gibi hedeflerimiz var.

Daha fazla kadının örgüt içerisinde söz sahibi olabilmesi ve yönetici karar mercilerine gelebilmesi için önerileriniz nelerdir?

Neriman USTA: Bunun önemli araçlarından biri kota uygulamasıdır. Ancak Odamızda halen kabul görebilmiş değil. Kadın MMŞP kurultaylarında alınan örgütlenme ile ilgili kararların maalesef pek çoğu TMMOB Genel Kurulu'nda kabul edilmedi. Gerek kota ve pozitif ayrımcılık gerek örgütlenme konularında etkinlikler yaparak bu tartışma zeminlerini çoğaltmalıyız. Sorunlarımızı görünür kılmak zorundayız. Yaşadıklarımızın, tüm kadınların yaşadıklarından farklı olmadığı bilinciyle sadece Oda içerisinde değil, kamuoyu önünde de görünür kılmak zorundayız.

Sadece kadın komisyonu değil, diğer komisyonlarda da kadın üyelerin katılımını artıracak çalışmalar yapmalıyız. Oda etkinliklerine ve çalışmalarına katılımı engelleyen hususlarda, örneğin çocuk bakımı konusunda imkanlar yaratmalı ve tüm şubelerimizde de yaygınlaştırmalıyız.

Ebru AKGÜN: TMMOB Kadın Mühendis Mimar ve Şehir Plancıları Kurultaylarında alınmış kararlar var; özellikle kota ve pozitif ayrımcılık konularında. Bu kararların örgüt genelinde bilince çıkarıldığı etkinlikleri örgütlemeliyiz. Yoksa genel kurullarda vermiş olduğumuz

önergeler yeterli tartışma olanağına sahip olmadığından hak etmediği tartışmalara mahkûm edilmekte ve dolayısıyla reddedilebilmekte.

TEKNİK KOMİSYONLARDA DA VAR OLMALIYIZ

Beyza METİN: Kadın kurultaylarında aldığımız bir dizi karar ve öneriler var. Kadınların yönetim kademelerine gelmelerinin önündeki engeller kaldırılmalı ve pozitif destek sağlanmalı diye düşünüyorum. Tüm toplumda olduğu gibi oda üyeleri ve yöneticilerindeki erkek egemen algının kırılması kadınların mücadelesine bağlı. Tabi kadın meslektaşlarımızın sadece kadın komisyonlarında değil, diğer mesleki ve teknik komisyonlarda da çalışma yürütmeleri gerekmekte, yoksa kadın komisyonları bizler için steril kalan, kimsenin de karışmadığı alanlar olarak kalıyor. Her alanda mücadele etmemiz gerekiyor.

Erkeklerin nicelik ve fikri düzeyde egemen olduğu bir meslek örgütünde yöneticilik yaparken bir yandan da mesleğinizi icra ederken kendinize zaman ayırabiliyor musunuz?

Neriman USTA: İstedğim bir şeyi yaptığım her an zaten kendime ayırdığım zamandır diye düşünüyorum.

EV İÇİ EMEK SADECE KADINLARIN GÖREVİ DEĞİL

Ebru AKGÜN: Aslında bu konuda çok da olumlu şeyler söyleyemeyeceğim. Hem iş hayatı hem oda çalışmaları zamanımın büyük bir bölümünü alıyor. Bazen günün yetmediği anlar olabiliyor. Zaten kadınların buralarda olamamasının nedenlerinden birisi de toplumsal cinsiyet rollerinin kadınlara

| atölye

TOPLUMSAL CİNSİYET VE KADIN ÖRGÜTLENMESİ

Doç. Dr. Alev Özkazanç
Av. Funda Ekin

Tarih: 03mart2012 Saat: 10.00 | Yer: EMO Genel Merkez
Etkinlik boyunca çocuk bakım hizmeti verilecektir.

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
KADINKOMİSYONU

Nispetiye Sokak No:15 Kat:3 Kızılay Ankara
Tel: (312) 425 32 72 e-posta: emokom@emou.org.tr

EMO Kadın Komisyonu Etkinlik Afışı

biçtiği “görevler”. Bunlar nedeniyle aile hayatından itibaren olması gerekenden fazlasını yükleniyor, görmezden gelinen “yaşlı ve çocuk bakımı, ev temizliği, yemek yapımı gibi işleri içeren ev içi emeği” sadece biz kadınların görevleriymiş gibi davranılabiliyor. Sanırım ben bu konularda birçok kadına göre daha şanslıyım, hem iş hem ev hem de mücadele hayatımda gerek ailemin gerekse arkadaşlarım destekleri beni yalnız bırakmıyor.

Beyza METİN: Tüm saydıklarınızın üstüne bir de İstanbul gibi keşmekeşin yoğun olduğu bir şehirde yaşarken kendime ve sosyal hayatıma çok az va-

kit ayırabiliyorum. Oda yöneticilerinin gönüllü kadrolar olması, ancak iş dışı zamanlarda çalışmalara vakit ayırabilmelerine neden oluyor. Şehrin yoğunluğu, trafik, mesafeler, toplantı saatleri biz yöneticilerin zorluklarını arttırdığı gibi üye katılımını ve iş bölümünü de

azaltıyor. Böyle olunca yöneticilerin yükü artıyor. Geçen dönem 3.30’da eve gelip sabah 7’de mesaiye gittiğim günleri biliyorum. Bunların dışında sosyal çevrem, arkadaşlarım bana çok destek oluyorlar, yoksa böyle ağır bir göreve talip olmak benim için çok zor olurdu. ●

**KADIN MÜHENDİSLER
EMEĞİNE BEDENİNE KİMLİĞİNE
SAHİP ÇIKIYOR!**

TOPLUMSAL CİNSİYET ATÖLYESİ SONUÇ BİLDİRGESİ

EMO Kadın Komisyonu

Toplumsal cinsiyet kavramını, kendi içerisinde hiyerarşi ve dışlama biçimlerini üretmeyen, heteroseksüel hegemonyayı muhafaza etme veya kuvvetlendirme anlamı taşımayan, normatif toplumsal cinsiyet ideallerinden yani toplumsal cinsiyeti idare eden kabullere karşı çıkarak, bütüncül bir şekilde kadınların, LGBTT (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti, Transseksüel) bireylerinin ve erkeklerin ortak sorun alanı olarak tanımlamakta ve kullanmaktayız.

“Toplumsal cinsiyet” Neolitik Dönemin sonralarından başlayarak, özel mülkiyet kavramı ile birlikte gittikçe derinleşerek ev içinde ve dışında olmak üzere eril tahakkümün artmasına paralel olarak gelişim göstermektedir. Üretim araçlarının ve üretkenlerin değerinin anlaşılması, üretime meta ile değer biçilmesi, özel mülkiyetin gelişimi ve tek tanrılı semavi dinlerin oluşmasıyla birlikte doğal olarak oluşan iş bölümleri, doğallığından çıkarılarak toplumsal cinsiyet çerçevesinde eril tahakküm

altına girmiştir. İlk çağlarda kadınların çocuk doğurması ve çocuğunu emzirmesi sebebiyle toplayıcılık, yetiştiricilik işlerine yönelmesi ve erkeklerin güç isteyen avcılık vb işlere yönelmesi “doğal” nedenlerden oluşan bir iş bölümü olarak görülmektedir. Fakat bu doğallık zamanla kültürel bir evrim geçirerek toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümünü oluşturmuştur. Kültürel evrim kadınlar ve çocukların aleyhine işleyerek cinsiyete dayalı iş bölümü meşrulaştırılmıştır. Genellikle literatürde kadın ve erkeğin toplumsal rollerinin farklılığına ve bunun gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. Fakat sürekli olarak cinsiyete dayalı bu iş bölümünün doğallığına vurgu yapmak hâlihazırdaki eşitsiz düzeni kabul etmek ve desteklemek anlamına gelmektedir. Birçok kadın ve erkek bunun böyle olduğuna inanmaktadır. İnanç sitemleri, dinler ve eril ideolojiler ayrımcılığın devam etmesi adına tüm güçlerini kullanmaktadırlar.

Çok bilinen ve semavi dinlerce meşru-

laştırılan “inanç” a göre kadının ilk suçu veya günahı yasak meyveyi (elma) erkeğe vermesiyle başlamıştır. Kadının “eksikliği”, “yetersizliği” veya “erkeklerle eşit olamayacağı”, kadının bir erkeğin kaburga kemiklerinden veya bedeninden yaratılmış olduğu efsanesi, elma metaforunun da içinde bulunduğu bu metinlere dayandırılmaktadır. Bu metinler aracılığıyla dile getirilen efsaneler/mitoslar kadının günahkâr ve eksikli, ikinci sınıf, horlanan bir yaratık olarak görülmesine neden olmuştur. Bu, aslında «babaerkil» veya eril bir yapının dinsel/inançsal alana yansımalarıdır. Çünkü bilindiği gibi birçok dinsel inançta tapınılan, emir veren, yaratan, yok eden, vb. tanrı erkektir. Hristiyanlık'ta tanrı açıkça «Baba»dır. İslamiyet'te Kuran'daki dil erkek dilidir. Dolayısıyla İslamiyet de dâhil, tek tanrılı dinlerin kutsal kitapları, bir erkeğin ağzından yine erkeklere hitaben yazılmış izlenimi verirler. Semavi dinlerin kadının konumunu ikincil sıraya indir-

geyerek, kadını ev işlerinden ve çocuk bakımından yükümlü tutması toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümüne büyük oranda katkı sunmuştur.

Bu meseleye kadın mühendislerin penceresinden bakmak üzere perdeyi araladığımızda ise Sanayi devrimi öncesi ve sonrasındaki süreç toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü konusunda bize bir ayna tutmaktadır. Zamanla üretim araçlarını elinde bulunduran ile üreten arasındaki ilişki eşitsiz bir düzleme taşındıkça; toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümünün toplumun kılcal damarlarına kadar nüfus ederek kemikleştiği görülmektedir.

Bazı araştırmacılar tarafından; Sanayi devrimi öncesinde dinlerin, geleneklerin ve bunlarla iç içe geçmiş eril ideolojinin kurduğu toplumsal cinsiyete

dayalı işbölümünün, sanayi devrimi sonrasında kadınlar ve erkeklerin aynı iş yerlerinde çalışmaya başlamasıyla birlikte kadınlar lehine değiştiği iddia edilmektedir. Oysa aynı iş kolunda aynı iş ortamında çalışan kadınlar ve erkekler arasında da ayrımcılık yapıldığı o iş kollarında çalışan birçok kadın tarafından dile getirilmektedir.

Kadınlar köyde veya şehirlerde her zamanki gibi "ön koşul" olan ev işleri, yemek, çocuk ve hasta bakımı gibi işlerle yine ilgilenmek durumunda kalmışlardır. Sanayi devrimi ile şehirlerde belirli bir değişim yaşanırken aslında kırsal kesim ve köylerde bu denli bir değişim yaşanmamıştır. Kırsal yaşamda iş bölümü şehir hayatındakine oranla daha az çeşitlilik göstermekle beraber, belli belirsiz toplumsal cinsiyete dayalı

iş bölümü burada da söz konusudur. Örneğin gücünden yararlanan hayvanlar erkeklerin hayvanları, sütünden, yumurtasından yararlanan hayvanlar ise kadınların hayvanlarıdır.

Sanayi alanındaki ihtiyaçlardan, ekonomik sıkıntılardan dolayı şehirlerde kadınlar ev dışında da çalışmaya başlamıştır. Sanayi devriminin ilk yıllarında ağır çalışma koşullarında kadınlar, genç kızlar ve çocuklar çalıştırılmış, henüz makinelerin o dönemde yapamadığı bir takım vasıfsız işler de onlara yüklenmiştir. Kadın ve erkeğin sanayi devrimi ile birlikte çalışmaya başlamasından sonra ücret eşitsizliği de yine kadınlar üzerinde gözlenmiştir. Aynı işi yapan kadın ve erkek için erkeğe daha fazla ücret ödenmesi, kadınları ucuz ve vasıfsız iş gücü olarak kanıksanmasına

yol açmıştır. Zaman ilerledikçe, ağır beden gücü gerektiren işlerde erkekler çalıştırılırken, hizmet sektörü ve vasıfsız işlerde kadınların çalıştırıldığı, yine üst kademelere çıkıldıkça kadınların yöneticilerinin her zaman erkek olduğu tespit edilmiştir. Kadınların eğitim hakkı, az ve çok gelişmiş kapitalist ve feodal ülkelerde gerek ev içindeki işlerden sorumlu tutulması, gerek dini baskılar ve gerek ucuz iş gücü olarak kullanıl-

gun görülen mesleklerde de yöneticiler yine erkekler olmaktadır.

Kadınlar hasbelkader mühendis olsalar dahi eril ideolojilerin mağduru olmaktan asla kurtulamayacaklardır. İş yaşamında aynı işi yaptığı erkek bir mühendis ile aynı ücreti alamamakta veya doğum yaptığı için işten çıkarılabilmektedir. Aynı zamanda kadın mühendisler iş yerinde taciz, tecavüz ve mobbing (psikolojik taciz) vakalarıyla

EMO Toplumsal Cinsiyet Atölyesi - 3 Mart 2012 / Ankara

malarından dolayı engellenmiş, bu sebeple vasıfsız işlerde çalıştırılmalarının normalliği vurgulanmıştır. "Kalifiye eleman olmayan kadın" eğitim süreçlerinden erkekler gibi faydalanamamıştır. Bizi bu hazin sonuca götüren nedenler örgüsü; tarihsel, kültürel ve siyasal bir tercih olarak değerlendirilmelidir.

Toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümünün tarihsel gelişimi göz önüne alındığında; hizmet sektörü, hemşirelik ve öğretmenlik kadın mesleği olarak görülmekte ve mimarlık, mühendislik, şehir planlığı gibi teknik alanlarda çalışmak kadınlara yakıştırılmamaktadır. İronik bir durum olarak kadınlara uy-

da karşılaşmaktadır.

Şehir ve yurt dışı görevlerde görevlendirme yapılırken tercih edilmeyen yine kadın mühendislerdir, çünkü aynı zamanda bizler birer eş ve anne'yizdir. Evde yemeğini, ütüsünü, temizliğini yapmamız gereken bir kocamız ve bakmakla yükümlü olduğumuz bir çocuğumuz vardır.

Toplumsal cinsiyetin birlikte yaşadığımız ve çalıştığımız erkeklerde, bizi yönetenlerde ve hatta yanı başımızdaki kadın arkadaşımızda dahi nasıl etkili olduğunu her türlü tecrübe etmiş bulunuyoruz. Bu algıyı alt üst etmek adına Oda içinde ve dışarıda elimizden geldi-

ğince toplumsal cinsiyetin ne olduğunu anlatmayı görev edindik. Değiştirip dönüştürdüğümüz oranda "kadın" olduğumuz bilinciyle hareket etmekteyiz.

Bu sebeple; Oda yönetimlerinin, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine duyarlı olması için öncelikle yönetimin kendi içindeki idari yapının eril tahakkümünden ne kadar pay almış olduğu sorgulanmalıdır. İktidar mekanizmalarının ve hiyerarşik ilişkilerin eşitsizliğinin eril tahakkümü beslediği gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, Oda yönetimlerinde yer alan iktidar konularının demokratik katılım ve eleştiri süreçlerine olanak tanıyacak şekilde yeniden düzenlenmesi hayati önem taşımaktadır. Yine Oda yönetimlerinde görevli olan personel ve yöneticilerin, cinsiyet eşitsizliği ve toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü konusunda duyarlı olacak şekilde yetiştirilmesi ve bizzat kendi iş ortamlarında cinsiyet ayrımcı olmaktan kaçınmaları konusunda duyarlılık geliştirilmelidir. Mobbing (psikolojik taciz) konusunda çalışanlar ve yöneticiler bilinçlendirilmelidir.

Toplumsal cinsiyet üzerine çeşitli bilinç yükseltme toplantılarının tüm üyelerin, Şubelerin ve Oda kadrolarının katılımına açık olacak şekilde bir program çerçevesinde örgütlenmesi bugün en çok ihtiyaç duyulan gereksinim olarak karşımızda durmaktadır. Tüm bunlara ek olarak yönetimin toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili her stratejisinde kadın ve LGTBTT örgütlerinin fikrini de alması önemli olacaktır. ●

KADINLIK ONURUMUZ BİZİMDİR!

Emel AKPINAR

emel_akpinar@yahoo.com

14

Özgürlüklerimizin peşindeler! Bedenimizi, aklımızı, emeğimizi, varlığımızı sömürmenin sevdasındalar! Nasıl bir açgözlülükse bu, durmak doymak bilmiyorlar! Eskiden kadınlar olarak toplumun ötelenmiş, ayrımcılığa uğramış bir parçasıydık. Son günlerde ise artık toplumun bir parçası dahi sayılmıyoruz. Türkiye'yi bir "ılımlı İslam" devleti haline getirme projesi en çok kadınları vurmakta...

Kapitalizm, muhalefeti -özellikle de örgütlü muhalefeti- istememekte ve halkı küçük parçalara bölerek kolayca yönetebilmek için "AİLE" yapısını kullanmaktadır.

Hükümetin son dönemde yürüttüğü aile ve nüfus planlaması politikaları göstermektedir ki, "tek tip, itaatkâr" aile modeli ile oluşacak bir toplum, iktidarın biricik idealidir. Ortalama bir çekirdek aileyi incelerseniz:

Çocuklar bir yandan temel ihtiyaçlarına yeterince ulaşamazken, diğer yandan

da EŞİT, ÖZGÜR ve PARASIZ EĞİTİM alma hakkından mahrum bırakılmışlardır. Kız çocuklarının 8 yıllık temel eğitimden yoksun kalmasının önünü açan, genç yaşta evliliklere çanak tutan 4+4+4 düzenlemesi ile kadınlar, geleceğin "ev içi köleleri" adayları olarak yetiştirilmektedirler. Teknik okulların yerini giderek imam hatip liseleri doldurmakta, bilimin ve aklın aydınlığından uzaklaşmış kafalar yetiştirilmektedir. Toplumsal kabullerimiz doğrultusunda şımartılmış bir bencillikle yetiştirilen erkek çocuklar ise zamanla şiddet toplumuna gömülmekte ve geleceğin potansiyel kadın katillerine dönüşmektedirler.

Ebeveynler günümüzün zor yaşam şartları içerisinde ekonomik ve psikolojik bir savaş yürütmektedirler. Ailenin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek, sosyal devlet tarafından ücretsiz olarak verilmesi gereken sağlık, eğitim, barınma olanaklarını yaratabilmek için "kapitalizmin gönüllü köleleri" olarak mesai tüketmektedirler. Bu çarkın

içerisinde kadınlar, eşit dağıtılmamış toplumsal cinsiyet rolleri sonucu hem "EV"de hem de "İŞ"te mesai yapmaktadırlar. Bir yandan ev içi emeği görünmez hale gelirken, diğer yandan da aile içi şiddet kadın ve çocukları vurmaya devam etmektedir.

Bu yapı içinde bireyler özel ihtiyaçlarına ve gündemlerine has sorunlarla boğuşmaktan birbirleriyle İLETİŞİM kurmayı bile unutmışlardı, ki zaten örgütlü toplum yapısının önündeki en büyük engel de budur. Kendi evlerinin içinde bile sıkıntılarını paylaşamayan/örgütleyemeyen bireyler, toplumsal bir hareketin sürükleyicisi de olamazlar.

"İtaatkâr, tek tip" aile yapısının kemikleşmesi, muhafazakârlıkla beslenerek büyümesi, kişisel hak ve özgürlüklerin baş düşmanı İKTİDAR'ın işine gelmektedir!

Kriz dönemlerinde gerek işten çıkarmalarla, gerek politik hedef göstermeler ve gündem saptırmalarla iktidarın kirli

ellerine maruz kalan kadınlar, toplumda giderek artan cinsel, fiziksel ve psikolojik şiddetin mağdurları haline gelmektedirler. Mevcut iktidar döneminde yüzde 1400 artan, yani 14 katına çıkan kadın cinayetleri açıkça göstermektedir ki, en iyi savunma yöntemini saldırı olarak gören hükümet, kadınları adeta bir yem gibi toplumun önüne atmaktan çekinmemektedir.

İşsizliğin sorumlusu olarak eğitilmiş, çalışan, ekonomik özgürlüğe sahip kadınlar hedef gösterilirken, istihdam yaratmakla yükümlü kurumun devlet olduğu topluma unutturulmuştur. Kadın ve erkeğin eşit bireyler olduğuna inanmadığını açıkça ifade eden bir başbakan ile yönetilen ülkemizde tüm yurttaşların temel hak ve özgürlüklerden “hiç bir ayrımcılığa maruz kalmadan” eşit olarak faydalanması nasıl mümkün olabilir?

Kadının sosyal hak ve özgürlüklerini hiçe sayan iktidar, son dönemde kadının varlığına ve bedenine de el uzatmıştır. Başbakan’ın “Her kürtaj bir Uludere’dir” açıklamasıyla başlayan süreç, güçlü elinde bulunduran erkek-egemen yapının kadın bedeni üzerinde hak iddia ettiğini açık ve net bir şekilde göstermiştir. Kadını yalnızca muhafazakâr kültürün izin verdiği sınırlar içerisinde var eden zihniyet, kadınlara duyduğu öfke nedeniyle kendini kaybederek Uludere Katliamı’nın bir cinayet olduğunu da ağızından kaçırmıştır.

Eril kültürümüz, vicdanını “kadın cinselliği, sosyal hayatı, medeni hali, mesleki yaşamı” üzerinden temizleyebilmektedir. Dolandırıcılığın, sahtekârlığın, uyuşturucu ticaretinin, kaçakçılığın, hırsızlığın, hatta cinayetin bile “namus-

suzluk(!)” kadar büyük bir suç sayılmadığı ülkemizde, erkek-egemen yargı öyle ikiyüzlüdür ki, cinsellik üzerinden tanımlanmış “namus” konusunda toplumun bütün göstermelik hassasiyetine karşın, cinsel suçlara karşı caydırıcı yaptırımlar uygulanmamaktadır. Toplum ise bilinçaltında yaşadığı bu suçluluk duygusu nedeniyle “kirlenen” namusunu temizlemek için yine kadını cezalandırmaktan geri durmamaktadır.

Bütün bu ikiyüzlülük içerisinde sıkışıp kalan kadınlar, hükümetin aile ve nüfus planlaması politikalarını hayata geçirme aşamasında cefayı çekmesi beklenen taraftır. Sürekli artan bir nüfus hayal eden, dünyayı kendi küçük klonlarıyla doldurmayı hedefleyen AKP zihniyeti, temelde doğum kontrolüne karşıdır. Bu mantık çerçevesinde kadın, bir kuluçka makinası gibi sürekli doğurmaya endekslidir. Kadının dünyaya geliş amacını, varlık nedenini erkeğe ve erkek-egemen topluma hizmet etmek, aileyi yapan dişi kuş olmak, üremek olarak algılayan iktidarın kürtajın bir kişisel tercih olduğunu göz ardı etmesi, konuyu ulusal üreme politikasının bir parçası haline getirmesi, muhafazakârlığını perçinleyecek bir unsura dönüştürmesi doğaldır.

Muhafazakâr kesim, karşı propaganda yapabilmek için, kürtajı her fırsatta “evlilik dışı cinsel ilişki” ile özdeşleştirmiştir. Oysa insanın bedeni tamamen kendine aittir ve cinselliği de toplumun tekelinde değildir. Toplumumuzun bu özgürlüğü erkeklere sınırsız olarak tanınması, ancak kadınlara “imza karşılığı tek eşli cinsellik” öngörmesi oldukça ironiktir. “Bekâret” söylemi ile kadınlar üzerinde mahalle baskısı kurulmakta-

dır. Bizzat Başbakan’ın kendisi -Dilşat Aktaş örneğinde olduğu gibi- özellikle muhalif kadınları “bekâret kavramı üzerinden mahalle ağzı ile” değersiz kılmaya çalışmıştır.

Tüm bu gelişmeler yaşanırken, Fethiye Davası, Hüseyin Üzmez ve N.Ç. gibi tecavüz olayları ile tutuklu çocukların yaşadığı cinsel istismarlar medyada yer bulmuştur. Daha pek çok vakanın da travma halindeki mağdurların, toplum baskısından çekinen aileler ya da çeşitli güç odakları tarafından sümen altı edildiği aşıkardır. Ancak durum görmezden gelinmiş, hükümetin bakanı “tecavüz sonucu hamile kalan kadının çocuğunu doğurabileceğini, devletin bu çocuğa bakacağını” söyleme cüretini göstermiştir.

Tecavüz sadece bir fiziksel cinsel suç değil, aynı zamanda psikolojik şiddettir. Tecavüzcülerin doğru ve adil biçimde cezalandırılması, mağdurların ise en iyi tedavi olanaklarıyla desteklenmesi gerekmektedir. Yargı süreçleri, mağduru ikinci kez zor durumda bırakmamalı; medyadaki haberlerde mahremiyet ilkesi ihlal edilmemeli, suç suçu işleyen yanına kar kalmamalıdır. Tecavüzcülerin sokaklarda rahat rahat dolaşabildiği ülkemizde, “mağdurları görünmez kılmak” çözüm olmamalıdır.

Hiçbir kadın, yaşamı boyunca tecavüzün izlerini taşımakla yükümlü kılınmaz. Vatandaşlarının varlığını ve güvenliğini korumakla yükümlü devlet, zaten böyle bir suçtan koruyamadığı tecavüz mağduru kadına özür borçlu iken, suçunu örtbas etmek için “tecavüz sonucu doğacak çocuğun bakımını üstlenme” yüzsüzlüğünü –hele ki bir lütuf gibi- ortaya koymamalıdır. Tecavüz

mağduru kadınlara hitaben “Bebeğin ne suçu var, bebeği öldürmek yerine kendinizi öldürün” önermesi vicdan sınırlarını iyice zorlamaktadır. Bebeğin suçu olmadığı açıkça ortadadır, ancak bu koşulu öne sürmek, tecavüzün suçlusu olarak kadını işaret etmektir. Halk, cinsel istismar ve tecavüz konularında hassastır, illa ki linç edecek bir suçlu aramaktadır. Ancak erkek-egemen toplumumuzda kimsenin gücü erkeğin rahatını kaçırmaya yetmemektedir. Bu nedenle, kadın peşinen suçlu ilan edilmekte ve halkın huzurunu kaçıran her durumda “sorumlu” sıfatıyla yargılanmaktadır.

Bu haksızlığa cüret edenler öncelikle tecavüz mağdurlarından özür dilemeli, daha sonra da devletin üst kademelerindeki görevlerinden ayrılmalıdırlar.

Kürtaj, her şeyden önce bir kişisel özgürlük meselesidir. Konuyu tecavüz olayları açısından –üstelik de bu kadar vicdansız bir şekilde- ele almak ancak ve ancak “hedef şaşırtmak”tır. Kadın ne şekilde hamile kalmış olursa olsun, sağlıklı bir biçimde hamileliğini sonlandırabilmelidir. Tecavüz mağduru ya da evli bir kadının kürtaj yaptıрма hakkı, evlilik dışı cinsel ilişki sonrasında hamile kalmış bir kadından daha “meşru” tutulamaz.

Hükümet “aile ve namus” kavramları üzerinden hamileliği “legal illegal” olarak ikiye ayırmış, illegal olarak tarif ettiği noktadan kürtaj politikasını uygulamaya koymuştur.

Tıbbi açıdan bakıldığında kürtaj elbette bir doğum kontrol yöntemi değildir. Yine de kürtajı kısıtlamak ya da yasaklamak için böyle bir “bahane” ardına sığınılmaz. Her fırsatta kürtajın risk-

lerinden ve zararlarından dem vuran devlet, her kadından en az üç çocuk talep etmektedir. Kadınların sağlığını böylesine “samimi” bir şekilde düşünen hükümetin, çok sayıda ve sık doğum yapmanın sakıncalarını açıkça inkâr etmesi olsa olsa ikiyüzlülük olarak tanımlanabilir.

Kadın sağlığı, doğum kontrolü ve kürtaj konusunda tıbbi bilgi vermek hekimlerin yetkisindedir. Hükümet bu bilgilendirmeyi tüm vatandaşlarına eşit ve ücretsiz bir biçimde sağlamakla yükümlüdür. Gerekli bilgi sağlandıktan sonra ise kararı verecek olan yine kadındır.

Bu gerçekler bütün berraklığıyla önümüzde durduğu halde hükümet, hamileliğin sonlandırılması aşamasını “geç kalınmış bir müdahale” olarak nitelendirmiş olacak ki, ilgi ve dikkatini hamileliğin tespitine yoğunlaştırmıştır. Bakanlık aracılığıyla “hamilelik testi takibi” başlatılmış, tüm hastane ve laboratuvarlarda hamilelik testi yaptıran kadınların “fişlenmesi”ne başlanmıştır. Bu kapsamda hükümet şu soruları bir an önce yanıtlamalıdır:

- İnsan hakları olgusu ve imzaladığımız uluslararası sözleşmeler açısından “MAHREMİYET” ilkesi yeterince anlaşılabilir mi?

- Bir kadının hamilelik testi yaptırmaması bilgisi, devlet için neyi ifade etmektedir?

- Hamilelik testinin sonucuna göre kadını bekleyen uygulama, yaptırım ve yükümlülükler nelerdir?

- Sağlık sektöründe en önemli etik değerlerden biri olan “gizlilik ilkesi” neden bizzat devlet eliyle ihlal edilmektedir?

- Meslek yeminine sadık kalarak hasta mahremiyetine öncelik veren doktorların akıbeti ne olacaktır?

Yukarıdaki sorulardan bazıları Sağlık Bakanlığı’nın akıl almaz uygulamaları sonucu kısa sürede yanıtlanmış, bakanlık adeta bir “muhibir” gibi çalışarak, ailesinin sosyal güvencesi ile muayene olan bir kadının hamileliğini babasına bildirmiştir. Toplum ve aile yapımızın halen feodal düzenle işlediği bilindiğine göre, olayın geldiği noktada kadının can güvenliğinden endişe duymamak saflık olur.

Açıkça görülmektedir ki devlet, olası bir namus cinayetinin “azmettirici” unsurudur.

Uygulama bir yasal zeminde meşrulaştırılmış, kadının babasının sosyal güvencesini kullandığı belirtilmiş, bu nedenle babasının iletişim bilgilerinin esas alındığı öne sürülmüştür. Test yaptıran bütün kadınların iletişim bilgilerini toplayan devlet, neden bildirim aşamasında bizzat kadının kendisini muhatap almamıştır? Bu durum art niyetlidir; amaç da tüm kadınlara gözdağı vermektir.

Devlet çocukluğumuzu babamıza ve erkek kardeşlerimize hizmet ederek geçirmemizi istemektedir. Ardından, zihinsel ve psikolojik açıdan ne durumda olduğumuza aldırmaz etmeden, sırf çocuk doğurabilecek fiziksel duruma erişir erişmez ailemizin uygun gördüğü “hayırlı kısmet”lerle evlendirilmemizi buyurmaktadır. Bunun devamında bütün hayatımızı bir erkeğin himayesinde geçirmemiz, eğitim hakkımızdan ve ekonomik özgürlüğümüzden vazgeçerek eve kapanmamız, kuluçka makinası gibi sürekli çocuk doğurmamız beklenmektedir.

Kadın Eylemi - 17 Haziran 2012 / İstanbul

Muhafazakârlaşan toplumumuz, bütün kapalı toplumlar gibi günden güne sapkınlaşmaktadır. Kadın ve çocuklara yönelik şiddet, tecavüz, cinsel istismar gibi olayların giderek artması, faille-

rin örgütlü bir biçimde aklanabilmesi, mağdurların hedef gösterilmesi ve en önemlisi de yaşananların büyük bölümünde tanıkların susarak suça ortak olması kabul edilemez.

Kadınlar olarak, bütün bu köşeye sıkışmışlığın içerisinde yapmamız gereken oldukça açıktır: ●

**KORKMADAN, YILMADAN, SUSMADAN MÜCADELE EDECEĞİZ!
TECAVÜZCÜLERİ, KADIN KATİLLERİNİ, ÇOCUK İSTİSMARCILARINI İFŞA EDECEĞİZ!
BİZ KADINLAR BİRBİRİMİZİ ASLA YALNIZ BIRAKMAYACAĞIZ!
EMEĞİMİZ, BEDENİMİZ, KİMLİĞİMİZ BİZİMDİR!**

AKP, 4+4+4 ve YENİ KADIN DÜŞMANLIĞI

Betül ÖZTÜRK KORKUT *

18

10 yıllık AKP İktidarının 3. Dönemi'nde yani namı diğer ustalık döneminde, bakanlık koltuğuna oturtulmuş "ustalar" tüm marifetlerini ustaca sergiliyorlar. Ustaların ustası Tayyip Erdoğan bakanlıklarını öyle dizayn etti ki, neoliberal programın hayata geçirilmesinde, eksik ve yarım kalmış uygulamaların tamamlanmasında her şey yolunda gitmeli, kimse arıza çıkartmamalı...

Zira bu dönem yeni nesil, rejimin dönüşümü ve AKP'nin devletleştiği tartışmalarının tam ortasında gerçekleşiyor. İşte böylesi bir dönemde AKP'nin yeni toplumsal düzeni için, piyasanın ve gericiğin hizmetinde muazzam bir proje karşımıza çıkıyor: 4+4+4 Z(S)orunlu eğitim sistemi.

YENİ KADIN DÜŞMANLIĞININ 4+4+4 AYAĞI

Yeni eğitim sisteminde her şey düşünülmüş; kadınlar, yoksullar, öğretmenler, eğitimin niteliği, içeriği, ayrımcılık,

ırkçılık... Yani anlayacağınız yok yok.

Kadınlar 4+4+4 Yasası'nda da özel bir yer tutuyor. Başbakan'ın "3 çocuk doğrun" talimatının üzerine bir de yeni eğitim yasasını koyduğumuzda hele bir de Ulusal İstihdam Stratejisi'ni eklediğimizde tablo daha net görülebiliyor.

Yeni eğitim sisteminde ikinci 4 yıldan sonra açık lise düzenlemesi getiriliyor. Acaba eğitimin açık lise kısmı yani sözde 12 yıllık zorunlu eğitimi örgün eğitim dışında tamamlamak kimin/kimler için önerilmektedir. Zenginlerin çocuklarına önerilmediği kesin. Meslek liselerinin elektrik, elektronik bölümünden mezun kaç tane holding patronunun çocuğu vardır ki. AKP'nin "İsterseniz çocuğunuz açık lise okuyarak da diploma alabilir" önermesi doğrudan kız çocukları ve yoksullar için tavsiye edilmektedir. Bu sistemde örgün eğitimle ilişkisi ilk kesilecekler kız çocukları olacaktır. Hakim toplumsal cinsiyet rejimi bunu gerektirmektedir. Erkekler okuması

ve para kazanması gerekenler olarak işaretlenecektir. Erken yaşta örgün eğitimden koparılan kız çocukları hızla cinsiyetçi işbölümünün gereği olan işlere yönelecek, yöneltilecektir. (Ev işleri, yaşlı bakımı, çocuk bakımı vb.)

Ve tabi ki bacasız fabrikalar...

"...Meğer bizim ne kadar çok duman-sız fabrikamız varmış. İnanın fabrikalar kurmaya binalar yapmaya gerek yok. Yani yatırımlar yapılmış, duman-sız fabrikalar her evde varmış zaten..." diyen MOL Mağazaları İcra Kurulu Başkanı Oktay Özdemir, sermayenin kadın emeği üzerine yaptığı büyük keşfi anlatıyor aslında. "4+4+4 ile ne ilgisi var?" diye sorarsanız, çocuğun temel eğitimin son 4 yılını evden takip etmesini olanaklı kılarak çocuğu işgücüne güvencesiz biçimlerde katılmaya bizzat itmektedir. Sermaye açısından "Maliyeti düşür karı arttır" ana kuralsa eğer 4+4+4 ile örgün eğitim dışına çıkartılan çocuk kadın emeği, ev eksenli işler, merdiven

*Eğitim-Sen MYK Üyesi

Eğitim-Sen Eylemi - 15 Mart 2012 / Ankara

altı atölyelerde her zaman yer bulacaktır. Üretim belli bir aşamasının evlere taşınması ve esnek çalışma rejimini yaygınlaştıran Ulusal İstihdam Stratejisi ile özellikle kız çocuklarının, anneleri ile birlikte ev eksenli düzensiz ve kayıt dışı çalışma süreçlerine katılımını besleyen 4+4+4 düzenlemesi sermayeye küçük ellerin ucuz emeğini ipotek ediyor.

Okula başlama yaşının 72 ayın (6 yaşın) altına çekilmesi, gelişim dönemi açısından henüz oyun çağındaki olan ve okul öncesi eğitime gitmesi gereken çocuklarımızın ilkökul disiplinine zorlanması ile birlikte kadınlar çocuklarını ücretli kreşlere göndermeye ya da çalışma yaşamının dışına çıkmaya zorlanmaktadır. İlkokula başlama yaşının 60 aya indirilmesi ve okul öncesi eğitimin zorunluluk kapsamından çıkartılmaya çalışılması "kadınlara işe başlamayın, çocuğunuza bakın" demektir.

İlkokula başlama yaşının erkene alınması aynı zamanda Başbakan'ın "dindar nesil" fantezisine gerçeklik kazandırmak açısından da "sırtından sopa karnından sığa eksik edilmeyecek" kadınları, daha gözü açılmadan yani ergenlik dönemine gelmeden eve kapatmanın, çocuk gelinler ordusunu

büyütmenin ifadesidir. AKP bu isteği ve arzusunu Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde yaptığı değişikliklerle lise yıllarında evliliği meşrulaştırarak, daha doğrusu teşvik ederek bir kez daha yinelemektedir.

Her fırsatta 3 çocuk doğurun diyen, kürtaj tartışmalarıyla kadın bedeni üzerinde egemenlik kurmaya çalışan AKP, çocuk gelinlerin önünü açan 4+4+4 Yasası ve ortaöğretimdeki tüm bu düzenlemelerle birlikte kadın düşmanlığını artık gizleyememektedir. Sonuçta ortada "kadın erkek eşitliğine inanmamakla" övünen bir Başbakan; "Ben bilmem başbakanım bilir" diyen bir Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı; işletmecisi ve akademik sicili sabıkalı bir Milli Eğitim Bakanı varken, 4+4+4 düzenlemesinde ki kadın düşmanı özü gizlemeleri mümkün olmuyor.

Yeni eğitim sistemi; emek piyasalarının ve toplumsal cinsiyet rejiminin yeniden yapılandırılmasından, eğitimin kamusal ve bilimsel niteliğine, farklı kimlik ve inançlardan halkların eşit yurttaşlık taleplerine kadar eşitsizlik temelinde kapsamlı bir dönüşüm yaratacak etkiye sahip. 4+4+4 kesintili eğitim modeli sermayenin 30 yıldır sağlamaya

çalıştığı dönüşümleri içeriyor. Tüm bu dönüşümler içerisinde veli olarak, ucuz iş gücü olarak, kadını piyasalaştırma ve gericileştirme ekseninde yeniden tanımlayıp, eşitsizlik üzerine kurulu toplumsal cinsiyet rejimini derinleştirirken yeniden üretecektir.

AKP 4+4+4 ile kadınları, evinde eşine ve çocuklarına karşı görevlerini yerine getirdiği sürece iyi bir "kul" olarak tanımlayan gerici siyasetiyle, kadını bir kez daha ötekileştirmekte, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştirmektedir. Bundandır ki 4+4+4 sadece eğitim alanındaki müfredat değişikliği, sadece okula başlama yaşının erkene alınması değildir. Neoliberal programla gericileşimin buluşmasının AKP modelidir. 66 aylık çocukların ilkökula değil okul öncesi eğitime gönderilmesi talebi ile ücretsiz kreş talebi, kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kendilerine yüklediği rolü tersine çevirebilir. 4+4+4'e karşı mücadelenin bağrından çocuk bakımının toplumsallaştırılması mücadelesi çıkabilir. Kız çocuklarının, örgün eğitim dışına itilerek ucuz, güvencesiz ve kayıt dışı istihdam edilmesine karşı güvenceli çalışma talebi bu kez de eğitim hakkı mücadelesinin bir öznesi olarak kadınlarla buluşabilir.

Kız çocuklarının okuldan alınarak gözü açılmadan baş göz edilerek çocuk gelinler ve çocuk yaşta anneler projesine karşı mücadele ile gericileşme mücadelesini büyütebilir.

Bu yüzden 4+4+4'e karşı mücadele toplumsal cinsiyet eşitsizliğine, güvencesizliğe, gericileşme ve eşitsizliğe karşı kadınların gerçek eşitlik ve özgürleşme mücadelesidir. ●

DİPLOMALARIMIZ AYNI, HAYATLARIMIZ FARKLI

Cansel ASLAN

cansel.aslan@emo.org.tr

20

İnsanlığın devamının sağlanmasının iki temel taşı üretim ve üremedir. Üre-meyle soyun devamı, emek aracılığıyla üretimle de yaşamın gereksinimleri sağlanır.

Uygarlığa geçişle erkekler üretimin temel unsuru olmuştur. Onun önce-sindeki dönemde kadının temel üretici olduğu birçok antropolojik çalışmalarda belirtilmiş ayrıca yerliler üzerinde yapılan çalışmalarda da kadının üretim işinde önemli görevleri olduğu göz-lenmiştir. Bu çalışma ve gözlemlerden bahsetmeden önce şunu belirtmek gerekiyor; günümüzde kadının çalışma hayatına yani kamusal alana girmek-te yaşadığı sıkıntıların ve ayrımcılığın nedenlerini tartışırken tarihte bunun hep böyle olageldiği öne sürülmüştür. Bunun aksini söylemek için anaerkil dönemlerde ve ataerkil dönemlerde kadının işbölümünde yaşanan değişik-liklerden nasıl etkilendiğinin ayrıntılı incelenmesi gerekir.

Çalışma alanlarının seçiminde kadınla-

rın yaşadığı cinsiyetçiliğin ve ayrımcılı-ğın uzantıları toplumsal örgütlenme-lerin her yerine sızmaktadır. Çalışma hayatında yaşanan ayrımcılık, ezme/ ezilme ve sömürü ilişkilerinin ortadan kaldırılmasında önemli yer tutan mes-lek odaları ve sivil toplum örgütlen-melerinde de kadınlar aleyhine işleyen süreçler yaşanmaktadır. Bu sıkıntıların giderilmesi ve bunlarla mücadele için oluşturulacak yöntemi belirlerken iş hayatının tarihsel gelişimine göz at-makta fayda var. Kadının kamusal alan-dan dışlanıp özel alan denen ev içine hapsedilmesinin nedenlerine bakmak gerekiyor. Kamusal alana çıkan kadının iş alanında yaşadığı ayrımcılık ve cinsi-yetçilik, mücadele alanı olan meslek ile ilgili oda, sendika ya da buna benzer örgütlenmelerde de peşini bırakma-maktadır.

TARIMA GEÇİŞTE KADININ ROLÜ

Avcı toplayıcı toplumlarda erkeğin (ço-cuksuz kadınların da bu gruba dahil ol-duğu bilinmektedir) avlanmaya gittiği,

uzun süren av zamanında sonra bazen eli boş geri döndüğü ve topluluğun ihtiyaçlarını karşılamasına istikrarsız bir katkısı olduğu bir çok insanbilim-ci tarafından belirtilmektedir. Geride doğayla baş başa kalan kadın bitki toplamaya, doğayı incelemeye bolca vakit bulabilmektedir. Bazı insanbilim-ciler tarıma geçişin kadınların bu sabırlı bitki toplama ve toprağı işleme etkin-liklerinin neticesinde olduğunu ifade etmektedir. Bir kazmayla işe başlayan kadın daha sonra kendisinin geliştirdiği diğer aletlerle (çapa, saban...) insan-lığa çağ atlatacak tarımı geliştirmiştir. Doğayla iç içe olan kadın toprakla uğ-raşmak dışında avcılarının canlı getirdiği hayvan yavrularına bakardı. Kadın-ların başlattığı bakım ve koruma bir anlamda hayvanların evcilleştirilmesi anlamına da geliyordu. Kadının tarımı ve hayvancılığı geliştirmesi insanlığın yabanılıktan çıkmasının, barbarlık ve daha sonra uygarlığa geçişinin temelini oluşturmuştur.

İLK MÜHENDİS KADIN

Kadınların insanlığın gelişimine yaptığı katkılar sadece bu kadarla kalmadı. Bitki konusunda bilgili olan kadın hangi bitkinin nasıl yenebileceğini, neye iyi geleceğini gözlemleyerek tıp biliminin temellerini atmıştır. Yine bitkilerin liflerinden dokuma yapmayı ilk bulanlar kadınlar olmuştur. Aynı şekilde yemek yapımında ve yemeklerin korunmasında ihtiyaç duyulan gereçleri yapımı da doğasında kadın tarafından gerçekleştirilmiştir. Yaşam alanlarının bakımına ve korunmasına hakim olan kadınlar buraların düzenlemesini de yapıyorlardı. Barınakların yapılması, yiyecek depolarının yapılması da kadınların işleriydi. Kısacası ilk hekim, ilk doku-

macı, ilk çiftçi, ilk mimar-mühendis vs. kadındı.

Çağdaş toplumlarda kamusal alandaki üretimin bütün köşe başlarını tutan erkeklerin buraların ezelden beri sahibi olmadığını göstermek için bu kadar tarih bilgisi yetebilir. Peki kadın neden, ne zaman sadece özel alana hapsoldü ve kamusal alandan dışlandı?

PRESTİJLİ İŞLERİN SAHİBİ ERKEK

Kadınların kolektif emeğiyle toplumda yaşanan, tarıma başlanması, hayvanların evcilleştirilmesi, yemeklerin saklanacağı kapların yapımına başlanması gibi büyük gelişim/değişimler erkeklerin ava gitmesi gerekliliğini ortadan kaldırmıştır. Üretim de verimliliğin

artmasıyla toplumun tüm katmanlarında değişimlere yol açmıştır. Kadının üretiminin, emeğinin toplumun yaşamında önemli olması kadının denetlemesine yol açmıştır. Ürünlerin paylaşılmasında ve topluluklar arası ilişkilerin belirlenmesinde akrabalık ilişkilerinin önem kazanması kadının üretiminin denetim altına alınmasına yol açmıştır. Kadının bulunduğu, keşfettiği alanlardan itilip, erkeklerin bunları iş edinmesiyle toplumdaki konumu ikincilleşmeye başlamıştır. Böylelikle ataerki (patriarka) tarih sahnesine çıkmaya başlamıştır. Farklı toplumlarda farklı biçimler alan bu ikincil konum günümüz kapitalist düzeninde farklı bir biçim almıştır. Kapitalizm kendisinden

TMMOB Kadın Eylemi - 31 Mayıs 2012 / Ankara

önceki bütün sistemleri tasfiye edip kendini kurarken, patriarkayı içine almış ve işine geldiği gibi şekillendirmiştir. Kapitalist düzen iş gücüne ihtiyacı olduğunda kadını ucuz iş gücü olarak kullanmakta, ihtiyacı olmadığından da kadınları patriarkal ilişkileri kullanarak eve hapsedmektedir. Bunu da toplumsal cinsiyet rollerini yeniden üretmek için yapmaktadır. Toplumda kabul gören erkek işi kadın işi algısının da yardımıyla kadın işlerini önemsiz, kadının zaten yapması gereken işler olarak göstererek ucuza getirmektedir. Bunun toplumda kalıcılığını cinsiyetçi eğitimle, ataeril aile yapısıyla yeniden yeniden üretmektedir. Çarpık tarih bilgileriyle ezelden beri kamu işine yatkın; 'akıl', 'analitik düşünme' gerektiren prestijli işlerin sahibi erkek imgesi yaratılmaya çalışılması patriarka ve kapitalizmin iktidarını perçinlenmektedir.

Kapitalist toplumda egemen sınıfın iktidarına karşı verilen mücadelede meslek alanlarıyla ilgili örgütlenme önemli bir yer tutmaktadır. Çalışma hayatının düzenlenmesinde verilen mücadele kadınların kurtuluşu için verilen bir mücadelenin sadece bir ayağını oluşturuyor. Çalışma hayatında cinsiyetçi iş bölümü ve ayrımcılıkla mücadelenin bir ayağı meslek örgütlerinin içindeki iktidarların yıkılması, eşitliğin sağlanmasıyla oluşturulacaktır.

Kadının kamusal alana çıkmasıyla ayrımcılık, ikincil konum kendini sokakta, eğitimde, çalışma hayatında gösterir. Kadının meslek seçiminde de toplumsal cinsiyet normları peşini bırakmaz. Yapacağı/yapabileceği işler bellidir. Özel alanda yaptıklarının uzantısı olan bakım, eğitim, hizmet işleri. Bunları seçmeyip de 'erkeklerin işlerini' yapmaya niyetlenirse yaşayacağı sorunları

göze alması gerekir. Bu işlerde kendini kanıtlamak, göstermek, ben de bunu yapabilirim demek için erkeklerden çok çaba göstermesi gerekir. Aynı iş için daha düşük ücreti kabul etmesi istenir kendisinden. Unutmadan söyleyelim iş başvurusu yaptığında evli olup olmaması, çocuk yapmayı düşünüp düşünmediği konuları da işverenin ilgilendiği diğer konular arasında. Nasıl olsa evli olan bir erkeğin, çocuklu çocuksuz fark etmez, işi dışında başka sorumlulukları olmayacağından 'medeni hal' ile ilgilendirilmez. Hatta bir erkeğin evli olması daha uygundur. Kendisini işe hazırlayacak, yemeğini yapacak, çamaşırını yıkayacak, çocuğuna bakacak birinin olması erkeğin daha çok verimli olabilmesi demektir, işveren için. Kadının işe başlamak istemesi beraberinde çifte mesaiyi göze alması anlamına geliyor. Diğer taraftan erkek işine yeltenen

kadın, o alanda da daha çok çalışmak zorundadır.

ÇALIŞMA HAYATINDA KADIN

Çalışma hayatına katılmayı başarmış çoğu kadın bu ikincilliği, eşitsizliği çoğu zaman farkında olmadan yaşamakta hatta diğer kadınlara göre kendini kurtulmuş, özgürleşmiş hissetmektedir. Tabii ki çalışan kadınların ekonomik özgürlüğünün olması küçümsenecek bir konu değildir, eğer maaş kartını kocasına kaptırmamışsa... Ama patriarkal kapitalizm, kadını çifte sömürüye maruz bırakırken; iş hayatına katılmak tek başına bir kurtuluşu göstermiyor. Kadının kendisine yaşatılan bu ikincilliğin farkında ol(a)mamasının yanında diğer kadınlarla olan ilişkisine olan yansımaları da irdelenmesi gereken bir konudur.

Çalışma hayatında başarılı bir kadın ev içi işlerden muaf tutulmuyor ve bunları yapmaktan, yapamıyorsa da başka bir kadına yaptırmakla yükümlü olmaktan kurtulamıyor. Kadınların içinde yaşatıldığı bu cendere kadınlar arasında işveren-işçi ikiliğini oluşturmaktadır. Kadınlar arasında dayanışmayı, yaşanan ortak ezilmişliğe karşı verilecek mücadelenin sistem tarafından sekteye uğratılması kabul edilemez. Kadınlar çalışan kamusal alanda ve özel alanda çalışanlar olarak ayrılrsa da mutlak tek bir şey var; kadınlar her alanda, benzer ya da başka fark etmez, aynı şeyin neden olduğu sıkıntıları yaşamaktadır. Kadınların her alanda yaşadığı ezilmişlik, ikincil konum patriarkanın kapitalizmle kurduğu ilişkinin (tersi de doğrudur) uzantılarıdır.

Sömürü ilişkilerine ya da meslek alanında yaşadığı sıkıntılara karşı mücadele etmek isteyen kadın ken-

di mesleğiyle ilgili örgütlenmesine katılmakla işe başlar, ama iş bununla bitmez. 'Erk'lik hayatın her alanında yerini almıştır. Kadın mücadeleye, mücadeleye arkadaşlarıyla mücadele ederek başlar. Erk olma hali, meslektaş olma durumuyla giderilen/giderilebilecek bir olgu değil, ne yazık ki. Kadına yine iş düşüyor. Özgürlük serüveni önce hemcinsiyeli sonra meslektaşları, mücadeleye arkadaşlarıyla dayanışmayı örmeyle başlamalıdır. Unutulmamalı ki iş hayatında konumu ilk belirleyeni cinsiyet oluyor. Kadın olmak başarılı, iyi olmak için eksi bir puan demek oluyor çoğu zaman. Üniversitelerden aynı şartlarda (eğitim süresince cinsiyetçi yaklaşımlar hariç, aynı derslerin alınması vs. kastedilmektedir) aldığımız diplomalar bizi erkeklerle eşitlemeye yetmiyor. Kadın olmamız ezilmemiz için ilk nedense, ilk ittifakımız da kadınlarla olmalıdır.

KADINLAR ÖRGÜTLÜ TMMOB DAHA GÜÇLÜ

Çalışma hayatında olduğu gibi sendika, meslek örgütleri gibi yapılanmalarda da kadınlar yönetim, karar verme mekanizmalarından çok hizmet üreten perde arkasında yer bulabiliyor. Erkek işi olarak görülen mühendislik, mimarlık, avukatlık gibi mesleklerin örgütlenmelerinde kadın görünürlüğü azdır. KADER'in 2012 yılı araştırma sonuçlarına göre 70 bin 332 avukatın 26 bin 35'i kadın (yaklaşık yüzde 37) olmasına rağmen 78 baronun sadece 4'ünün başkanı kadın. Başka bir örnek de mühendis, mimar, şehir plancılarının örgütlenmesi TMMOB'de karşımıza çıkmaktadır. Üye sayısı 380 binin üzerinde olan TMMOB'de kadın üyelerin oranı yüzde 19 civarındadır. Fakat dik-

kate değer çalışmalar da yapılmıyor değil. 'Kadınlar örgütlü TMMOB daha güçlü' diyen kadınlar 2 kadın kurultayı gerçekleştirdiler. Bu kurultayların sonucunda bir araya gelen kadınlar, yaşadıkları sorunlar için çözüm önerilerini, ülke gündemine dair görüşlerini daha örgütlü bir biçimde dile getirme şansını elde ettiler. Kadın dayanışmasının ve örgütlenmesinin artırıldığı bu çalışmalar meyvesini vermeye başladı desek abartmış olmayız. TMMOB'ye bağlı Elektrik Mühendisleri Odası'nın en çok üyeli şubesi olan İstanbul ve Ankara'da şube başkanlarına kadınlar seçilmiştir. Yine TMMOB'ye bağlı Gıda Mühendisleri Odası'nın Merkez Yönetim Kurulu üyelerinin 7'sinden 6'sı kadındır. TMMOB'ye bağlı odalarda yeterli olmasa da kadınların görünürlüğü yönetim kademelerinde artmaktadır. Bunlar iyi örneklerden bazıları. Fakat halen DİSK, HAK-İŞ, TÜRK-İŞ ve TİSK'in başkanı erkek ve yönetimlerde karar alma mekanizmalarında kadınların görünürlüğü yeterli sağlanamamıştır.

Meslek örgütlerinde kadın dayanışması demek, kadınlara kadın olmaları nedeniyle yaşatılan sıkıntılarla mücadelenin örülmesi, örgüt içerisinde kadınların temsil yetisinin artırılması demektir. Bu da ancak kadınların ortak yaşanmışlıklarından yola çıkarak, yaratacakları kendi mücadele perspektiflerini örgüte yansıtılabilmeleriyle olacaktır. ●

SON KURBAN

Tülay IŞIK

tulay.emo@gmail.com

24

"24 yaşındaki M.K., 8 yıl önce evlendiği eşinin ailesi tarafından 3 ay önce tuvalete kapatıldı. Gördüğü şiddet sonucu bir çocuğunu da kaybeden ve bu nedenle psikolojik sorunlar yaşayan Melek,...." Radikal/ 26.07.2012

Güne başlarken okuduğumuz kadın cinayetleri, rızasız ve zorla erkekler tarafından gerçekleştirilen cinsel girişim ve saldırılara dair haberler geldiğimiz yere ayna tutuyor.

Ama neden?

Neden bu kadar arttı ve niye önlenemiyor.

Yoksa, yoksa önlenmek istenmiyor mu?

"Yeni kapitalist sınıf her şeyi üretebiliyor ama bir şeyi, yeni işçiler kuşağını üretemiyor. Bunun için kadının bedeni ve rızası, ücreti ödenmeyen ev emeği gerekiyor. Bu korku ve gereksinimlerden hareketle de bize hiç yabancı gelmeyen yasalar gündeme gelmeye başlıyor." Ergin Yıldızoğlu

Gazete haberlerini sırasıyla okuduğumuzda açıkça görüyoruz ki, evet önlenmek istenmiyor. Aksine teşvik ediliyor, Çünkü sistem tarafından sıkıştırılan erkeğin rahatlayacağı da bir alan yaratılmalı. Haz alanı. Öyle ya, çoğunluğu erkeklerden oluşan çalışanlar, uzun saatler boyu düşük ücret ile çalışacak, ama buna ses de çıkarmayacak. Sendikası olmayacak, iş kazasında arkadaşı ölürken o çalışmaya devam edecek ve "performans"ını da hiç düşürmeyecek. Konsantasyonunu hiç bozmayacak. Öyle el işte göz oynasta olmaz. İş çıkışı doğruca evine (evi varsa tabii)... Uzun bir şehir içi yolculuk sonucunda evine ulaşabilirse de mutlu olacak. Mutlu olacak çünkü evinin "patronu" olacak ve patronların patron olmak ve patron kalmak için yaptığı bütün çirkin oyunların provasını da karısı üzerinde deneyecek. Patron fazla maaş isteyen işçiye ne yapıyorsa, O da karısına onu yapacak. Polis, panzer, dayak, gaz bombası, işten atılma. Evde bunun küçük bir kopyasını yaşatılacak kadına: hakaret, dayak,

tecavüz ve peşi sıra yetmezse öldürülecek. Gerekçe mi? "Namusumu kurtardım. Pişman değilim." Ama aslında namusu patrona feda.

Bunlardan kurtulmak isteyen kadın eğer polisten yardım isteyecek olursa da polisin tarafı belli. Kadını korumak bir yana, onu o evinin patronu kocanın yanına geri gönderir. Ölmesine göz yumar.

Bunun da göz dağı olarak başka kadınlarca bilinmesi için de medya kendi üzerine düşen görevi yerine getirecek elbette. Boy boy resimler. Mutlu evlilik resimleri ve kana boyandığı için buğulanmış kadın cesedinin resmi. İşte bir mesaj daha: "Ayağını denk almazsan düğündeki mutluluk resmin bu hale gelebilir", ey diğer kadın, sen, bunu okuyan ve ey diğer erkek, bak böyle örnekler de var hani olaki zorda kalırsan aklında bulunsun!

İktidar ilişkilerinin bu biçimde devamı için kadının evinde kalması, kız çocuk-

larının asli görevleri olan iktidara ucuz işgücü yetiştirme, bunu da karşılıksız yapma hallerinin devamı gerekir. Bunu da gönüllü yaparsa mükemmel olur elbette. Bunu nasıl gönüllü yapar ki acaba?

Gönüllü yapmak zorunda mıdır ki?

Hasta olduğu için kocasını göremiyor. Yatağına 2 senedir gitmiyordu. Kocası alıp götürüp getiriyordu, yatmıyordu beraber. Kız kendi istemiyordu. Bilseydik böyle olacağını diğer 2 çocuğu da dünyaya getirmezdik.” Radikal/ 26.07.2012

Cehalet iç acıtır. Kan donduran cümleler kolayca dudaklardan dökülür. Aile içi tecavüz normalleşir. Bir kadın, biri ölü üç çocuk dünyaya getirebilir. İlkini soğukta tek başına doğurup ellerinde ölümüne şahitlik edebilir. Diğerlerinin ise ucuz işçi olmak dışında kaderi yoktur zaten. Evet, bilmiyorlar sisteme ucuz işçi yetiştirdiklerini ve bunun kadı-

nın rızası aranmadan yapılabilmesinin de tüm yollarının açılması için her yolun denendiğini.

Bunun için her işin başı olan eğitimden başlanmalı; 4+4+4 kumpası ile çocuklar kendilerini bilmeden sistem malzemesi olarak görevlerinin başına yönlendirilebilmelidir.

Henüz aklı başına gelmeden evlendirilmesinin nasıl “önemli ve gerekli” olduğunu anlamadan hamile kalmalı, olaki aklı başına gelecek olursa kürtaj olmasına izin vermemeli, onu zorla bağırta bağırta doğurtmalı. Dünyaya gelene elbet Tanrı rızasını verecektir. Devletin birşey yapmasına gerek yoktur. Ama kadın her koşulda anne olma görevini yerine getirmeli, çocuğu ve yuvası için saçını süpürge etmelidir. Kader ona bu rolü uygun bulmuştur.

Çağdaş eğitim olanaklarından yoksun kadın, annesinden gördüğü şekilde de

çocuklarını yetiştirecektir. Çocuk hata yaptığında yanağında tokat patlayacaktır. Olmazsa da hedefe kilitli terlikler fırlatıldığında görevini yerine getirir nasıl olsa. İşte geleceğin ucuz işgücü çocuğun ilk terbiye yöntemleri de bunlar olur. Döngü sağlamlaşır.

Çocuk erkekse onun da aklı başına gelmeden çalıştırmaya başlamalı. Karşı çıkmayı öğrenmeden olabildiğince çalıştırmalı. Olaki onun da aklı başına gelecek olursa işten çıkarmalı. Yeni yetme çocukları işe başlatmalı. İşsizler yığını karın tokluğuna çalışmak için patronlara yalvarmalı. Bunun da adı ileri demokrasi olmalı.

Bu arada geçmiş dönemde iktidarların zaafından yararlanarak meslek sahibi olmuş ve ekonomik bağımsızlığını kazanmış kadınların uslu durmaları için de yöntemler düşünülür. Onlar iş hayatında erkek meslektaşlarının yardımcıları, onların gözlerini okşayan çalışma arkadaşlarıdır. En ilerici erkeğin yanında erkek politikalarını olumlayan “kadın figürü”, muhafazakar erkeğin yanında çay yapan, telefona bakan sekreter mühendislerdir. Ev içinde kocaları/sevgilileri, ev dışında mahalle baskısı onları olmaları gereken yere, eve kapatmak için ellerinden geleni ardlarına koymamaktadırlar zaten. Yetersiz kaldıkları yerlerde de gördüğü her dışı varlığı cinsel nesne olarak algılaması için medya tarafından eğitilmiş erkek magandalar görevi devralmaktadırlar.

Karşı çıkan kadınlara da “susun” diyen yine kadınlar olur: “Biz niye tecavüze uğramıyoruz peki!”

Ve hergün yeni bir “Son Kurban” kadın, ölü balık gözlerle ekrandan bana bakmaya devam eder... ●

kültür sanat

*DÜŞÜNEN ADAM MI? YOKSA KADIN MI?

Fatoş BENTLİ

fatos.bentli@gmail.com

26

Fransız bir heykeltıraş olan Camille Claudel, 1864-1943 yılları arasında yaşadı. Kuzey Fransa'da doğan Camille'in ileri-ki yaşamında en yakın ve tek arkadaşı olan bir erkek kardeşi Paul ve o yılların erkek-kadın rollerini kesin bir şekilde içselleştiren, Camille'in sürekli kıyaslanıp karşısında kaybettiği bir de kız kardeşi Louise vardır. Varlıklı sayılabilecek bir ailede büyüyen Camille'in Babası Louis Prosper, otoriter ve ciddi bir adam olmasına rağmen maddi ve manevi anlamda yaşadığı süre boyunca Camille'in en büyük destekçisi olacaktır. Annesi ise kızının bir heykeltıraş olmasını asla kabullenmeyecektir.

Camille'in heykele olan ilgisi çocukluk yıllarında, taş ve çamurdan yaptığı oyunlarla başlamıştı. Annesi hiçbir zaman sanata olan ilgisini onaylamamıştı. Ayrıca o dönemde kadınlar sanat okuluna kabul edilmiyordu. Ama Camille'in heykeltıraş olma tutkusunu dönemin anlayışını engel kabul etmemiş-

ti. Camille, önce Académie Colarassi'de heykeltıraş Alfred Boucher ile çalıştı. Sonrasında 1882 yılında, Paris'te bir grup kadınla birlikte bir atölye kiralararak profesyonel heykeltıraş yaşamına adım atmıştı. Camille'in o dönemki atölye arkadaşlarından biri de ünlü İngiliz kadın heykeltıraşlardan Jessie Lipscomb.

1883 yılında Camille, hayatının bundan sonraki kısmına büyük etki edecek olan ve "Düşünen Adam" heykeliyle tanınan Fransız heykeltıraş Auguste Rodin ile tanışır. O dönem diğer öğrencilerden farklı olarak Camille'in yeteneği Rodin'in ilgisini çeker. Öyle ki Rodin, Camille'i yeni bir esin kaynağı olarak görür. Rodin'in, Rose Beuret ile yaklaşık 20 yıllık bir ilişkisi vardı. İlişkisinde yaşadığı sorunların da etkisiyle Camille'e yaklaşan Rodin onunla sevgili oldu. Camille, Rodin için hem model, hem esin kaynağı hem de iyi bir sevgiliydi. Fakat Rodin, Camille ile tutkulu bir aşk yaşar-

ken bile hiçbir zaman Rose Beuret'den ayrılmadı.

Camille ve Rodin birlikte atölyede çok güzel çalışmalara imza atarlar. Yaratıcılığını ortaya çıkarması için biraz daha zamana ihtiyacı olan Camille'in ilk eserlerinde Rodin'in etkisi olduğu söylenir. "Cehennem Kapıları (Le Port de L'Enfer)" isimli çalışmayı birlikte gerçekleştirirler ve bu eser hayatlarında önemli bir yere sahiptir. Bu eserde artık heykeltıraşlıkta kendi tarzını oluşturmaya başlayan Camille'in etkileri açıkça görülür; eserin ciddi bölümünün Camille tarafından yapıldığı söylenmektedir. Ama ne yazık ki, pek çok eserde olduğu gibi "Cehennem Kapıları" yapıtında da Camille, Rodin'in ününün gölgesinde kaldı. Rodin'in bu eseri, Camille'in yoğun etkisi ve yardımıyla yaptığı, hatta Rodin'in, başarısının büyük bir kısmını Camille'e borçlu olduğu söylenir. Bu söylenti çok da tuhaf gelmiyor, çünkü Rodin en unutulmaz eserlerini

Camille ile birlikte olduğu yıllarda yapmıştır. Rodin'in Camille'e ait pek çok eseri sahiplendiği rivayet edilmektedir. Bu eserden sonra Rodin, Camille'i heykeltıraşlıkta kendine bir rakip olarak görmeye başlar. Ona delicesine bir tutkuyla aşık olan Camille, gerçeği başlangıçta çok fazla kabul etmek istemese de Rodin'in sonradan kabalaşan ve değişen tavırları ile durumun farkına varacaktır.

Camille Claudel Rodin için modellik yaparken

Rekabetin inceden inceye su yüzüne çıkmaya başladığı bu dönemde Camille, Rodin'den hamile kaldı; fakat geçirdiği bir kaza sonucu bebeğini düşürdü. Bu olay ruhsal olarak Camille'in dünyasındaki sıkıntıların başlangıcıdır.

Evli olmadan bir adamla ilişki yaşamasını ve erotizm ile cinsellik temalı eserler çıkaran Camille'in heykeltıraş olmasını hiçbir zaman tasvip etmemiş olan annesi onu reddetti. Rodin ile birlikteliği 1898'e kadar sürdü. Sanat hayatı boyunca kadınlardan ve uyuşturucudan vazgeçemeyen Rodin'in Camille'i terk etmesiyle ilişkileri sona erdi.

Camille Caludel'in Rodin ile yaşadığı aşkı anlattığı "Sakountala" adlı eseri

Camille çalışmalarını, ilki 1903 yılında olmak üzere Salon des Artistes Français ve Salon d'Automne isimli sergi salonlarında izlenmeye sundu. Sergilerde "Vals (Le Valse)", "Clotho (Clotho)", "Olgunluk Çağı (L'Âge Mûr)", "Kayıp Tanrı (Le Dieu Envolé)", "Geveze Kadınlar (Les Bavardes)" ve Sakountala (Sakountala)" gibi önemli eserleri yer aldı. Eleştirmenler tarafından eserleri çok beğenilen Camille'in, Rodin tarafından doğrudan veya dolaylı olarak taciz edilmesi ayrıldıktan sonra da devam etti. Camille'in eserlerinde kendi etkisi olduğunu her ortamda dile getiren Rodin bir dizi karalama çalışması yürüttü. Camille'in eserlerine olumlu yorum yapan bazı eleştirmenler eserleri takdir ederken bile Rodin'in ne kadar iyi bir öğrenci yetiştirdiğinden dem vuruyor, Camille'in başarısı ve yeteneğini yok sayıyordu. Camille, sanat çevrelerinde çoğunlukla görmezden gelinmekte ya da eserlerindeki cinsel boyut yüzünden ahlakçı yergilerle karşılaşmaktaydı. En önemli yapıtlarından biri olan ve Rodin'le yaşadığı aşka göndermeler yapan "Sakountala" (Sakountala) ile ödül aldığı anda ise yorumlar, heykeli Camille

adına Rodin'in yaptığı yönündedir. Bu dönemde Paris'te Camille'in yeteneğini takdir etmek ama yapıtlarını çirkin ve edepsiz bulmak, başarısını ise Rodin'e biçmek genel eğilim olmuştur. Ama işin doğrusu; heykel sanatı açısından Rodin'in mi Camille'i yoksa Camille'in mi Rodin'i etkilediği hala bir soru işaretidir. Camille, Rodin ile çalıştığı ilk yıllarda klasik heykel çalışırken, daha sonra "Art Nouveau" akımına yaklaşmıştır. Rodin'in Camille'e yazdığı mektuplar yıllar önce çalınmış ve yazılı birçok kanıt ortadan yok olmuştur. Bir iddiaya göre Rodin, Camille'in aklını yitirdikten sonra yaptığı heykellerini kendi ismiyle sergilemiş, bir iddiaya göre ise "Balzac" heykelinde kullandığı fikri Camille'in üzerinde çalışmakta olduğu bir dev figüründen çalmıştır.

Camille, "Olgunluk Çağı" isimli eserinde, yaşadığı ayrılığın acılarını yansıtır; diğer yandan bu yapıt ona, oniks mermerini ilk kullanan heykeltıraş olma onurunu kazandırır. Teknik olarak oniks maddesini kullanması hayret uyandırmıştır çünkü oniks taşı; çok sert bir materyaldir ve işlenmesi zordur. Bunun dışında ise anatomi bilgisi çok iyi olan Camille, figürlerin kas hareketleri, vücutların duruşları ve ayrıntılarını muazzam şekilde vermiştir. Bu eserde, Camille-Rodin ve Rose Beuret aşk üçgenini rahatlıkla görmekteyiz, Rodin'i eşi Rose Beuret sarmalarken, Camille çaresizce Rodin'e ellerini uzatmaktadır ve Rodin'de arkası dönük ama bir yanı Camille ile birlikte gibi elini ona doğru uzatır.

1848-1917 yılları arasında yaşamış Fransız Gazeteci ve Sanat Eleştirmeni Octave Mirbeau, Camille'in deha düze-

yinde yeteneğe sahip olduğunu söylemektedir. Gerçekten dehası, yaptığı heykellerde duygu ile malzemeyi birleştirmesinde ortaya çıkar. Heykele ruh veren yaratıcılığı karşısında Rodin tüm kıskançlığına rağmen "Ona altını nerede bulacağını söyledim. Ama bulduğu altın kendi içindeydi" demek zorunda kalmıştır.

Camille Caludel yaşamı boyunca, diğer yaratıcı sanatçılar gibi deha ile deliliğin sınırları arasında gidip gelmiştir.

Camille Caludel'in Rodin ile ayrılığını anlattığı "Olgunluk Çağı" adlı eseri

1905'ten sonra Camille'in ruh sağlığı bozulmaya başlar. Bir kriz anında eserlerini parçalar. Doksana yakın heykel, çizim ve eskizini yok ettiği rivayet ediliyor. Hastalığı şizofreni olarak tespit edildi. Bu dönemde Rodin'i onun fikirlerini çalmakla suçladı. Camille'in eserlerinin öne çıkmasını ve kendini geçmesini istemeyen Rodin, bu hastalığı da fırsat bilerek onu eserlerini çalmakla suçladı. Camille, kendisine sürekli olarak destek veren diplomat ve şair erkek kardeşi Paul'un 1906'da evlenmesi ve

Çin'e gitmesi üzerine kendisini atölyesine kapatarak inzivaya çekildi. 1913 yılında babasının ölümünü Camille'e bildirmediler. Babasının ölümünü fırsat bilen annesinin ön ayak olmasıyla aynı yıl Camille, ruh hastalıkları hastanesine yatırıldı. Camille'in bilgisine sunulan yatış formunda "kendi isteğiyle" yazmasına rağmen gerçek belgede doktorun ve kardeşinin imzaları olduğu ve bu dönemde Rodin ve annesinin Camille'i hastaneye yatırma konusunda birlik-

Hastanenin doktoru Dr. Brunet 1920'de annesine bir mektup yazarak Camille'in ailesini görmeye ihtiyacı olduğunu bildirdi, fakat herhangi bir cevap alamadı. Erkek kardeşi Paul Claudel ise beş yılda bir ziyaretine geliyordu.

Camille, erkek kardeşi Paul Claudel'e yazdığı bir mektupta çaresizlik içinde şöyle haykırmıştı:

"Akıl hastanesi! Evim diyebileceğim bir yere sahip olma hakkım bile yok! On-

ların keyfine kalmış işim! Bu, kadının sömürülmesi, sanatçının ölesiye ezilmesi... Mahsus kaçırdılar beni, onlara tıklıdığım yerde fikir vereyim diye; yaratıcılıklarının ne kadar sınırlı olduğunu biliyorlar çünkü. Kurtların kemirdiği bir lahana gibiyim şimdi, yeni filizlenen her yaprağımı büyük bir oburlukla mideye indiriyorlar.

te hareket ettiği söylentiler arasında. Hastanede yapılan gözlemler sırasında Camille'in heykel ile uğraştığında olumlu gelişmeler gösterdiği doktorlarca tespit edilmiştir. Fakat ailesinin etkisiyle hastanede heykel yapmasına asla izin verilmedi. Bir sanatçıya verilebilecek en büyük ceza verilmiş, tutkuyla bağlı olduğu sanatı elinden alınmıştı. Doktorların Camille'in dışarıda olması ve heykel yapması önerilerini annesi kabul etmedi ve Camille ruh hastalıkları hastanesinde tutulmaya devam edildi.

Bilmiyorum, kaç yıl oldu buraya kapatılı, ama tüm hayatım boyunca ürettiğim eserlere sahip çıktıktan sonra şimdi de kendilerinin hak ettikleri hapisane hayatını bana yaşatıyorlar. Bütün bunlar Rodin şeytanının başının altından çıkıyor. Kafasında bir tek düşünce vardı zaten; kendisi öldükten sonra benim sanatçı olarak atılım yapıp onu aşmam... Bunu engellemek için de yaşarken olduğu gibi ölümünden sonra da ben hep mutsuz kalmalıyım. Her bakımdan başarıya ulaştı işte!

Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Bahçesindeki - Düşünen Adam Heykeli

Bu esaretten çok sıkılıyorum... Eve hiç dönemeyecek miyim, Paul?"

Camille son yıllarında...

1882 yılında birlikte atölye kurdukları arkadaşı İngiliz kadın heykeltıraş Jessie Lipscomb, 1929'da Camille'i hastanede ziyaret etti; ziyaret sonrası Camille'in

'deli' olduğu tezinin doğru olmadığını savundu.

Camille'e deha sahibi yaratıcı ve farklı bir kadın olmasının karşılığında böyle bir yaşam layık görülüyordu. Tarih boyunca toplumsal cinsiyet rollerini reddederek yaşayan tüm kadınlar gibi Camille de bunun bedelini fazlasıyla ödemişti. Dönemin sanat anlayışı içinde kadın olduğu için ciddi bir emek sömürüsüne maruz kalan Camille'in ve Rodin'in eserleri Paris'te bulunan Musée D'orsay'da hala birlikte sergilenmektedir.

* Bugün ironik ve trajik olarak Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nin bahçesinde bulunan "Düşünen Adam" heykelinin yaratıcısı, fikir sahibi veya esin kaynağının bir adam mı yoksa ta-

rih boyunca emeği sömürülmüş bir kadın mı olduğu sorusuyla bizi baş başa bırakan Camille, 1943 yılında tam 30 yıl yaşamak zorunda bırakıldığı ruh hastalıkları hastanesinde hayata gözlerini yumdu.

İlgilenenler için;

Film: Camille'in yaşamı, 1988'de Bruno Nuytten yönetmenliğinde "Camille Claudel" adıyla film yapıldı. Camille'i Isabelle Adjani ve Rodin'i Gerard Depardieu oynadı. Film, 1989'da iki dalda Oscar Ödülü aldı.

Kitap: Anne Delbee tarafından orijinal ismi "Une Femme" olan "Bir Kadın, Camille Claudel" adlı kitap Everest Yayınları / Unutulmayan Kadınlar Dizisinden 2011 yılında 2. Basımı yapılarak çıkmış bulunuyor. ●

film tanıtımı

4 AY, 3 HAFTA, 2 GÜN

Eylem ÖLMEZOĞLU POYRAZ

eylem.olmezoglu@emo.org.tr

30

Komünizmin son yıllarının yaşandığı, Çavuşesku'nun iktidarda olduğu 1987 yılının Romanya'sındayız. Kahramanlarımız 2 üniversiteli kadındır. Ancak konu ne aşk, ne macera, ne de komünist döneme ilişkin göndermeler. Filmin adındaki yalın ifadeden de anlaşılacağı üzere "4 ay, 3 hafta, 2 gün" bir hamilelik süresini belirtmekte. Kürtajın yasak olduğu bir ülkede istenmeyen bir hamilelik yaşayan ve bu hamileliği sonlandırmak zorunda olan Gabita ile ona en büyük desteği veren yol arkadaşı Otilia'nın hikayesi.

Film, kürtajın yer altına indiği bir dönemde, arkadaşını bu durumundan kurtarmak için kürtajı yapacak kişiden kürtajın olacağı mekana kadar her türlü ayarlamayı yapan Otilia'nın hazırladığı planı Gabita'ya anlattığı yurt odasındaki bir sahneye başlıyor. Ama bunun öncesinde bir kare var ki filmin yönetmeni Cristian Mungiu'nun çaresizliğe ilişkin kullandığı etkileyici bir metafor; bir akvaryumun içinde yüzen iki küçük balık, bir diğer deyişle eril devletin eli bedenlerinde olan iki genç kadını.

Otilia, belki kendisinin de Gabita'nın yerinde olabileceği düşüncesiyle, belki de sisteme karşı duyduğu hınç ve asi ruhla, para denkleştirmekten otel odasına yerleşmeye kadar karşılarına çıkan her türlü engelle mücadele eden güçlü bir kadın. Devlet otoritesine ilişkin baskıcı zorlamaların yanında içinde bulunduğu toplumsal yapının da ağırlığını hissettiren sahneleri izleyeceğimiz

filimde bizleri izlerken öfkeden kaskatı yapacak başka bir erkek hükmüne daha tanık olacağız. Kürtajcı Bay Bebe'ye ve onun çaresizlik içindeki bu genç kadınlarla bedenleri üzerinden yaptığı korkunç pazarlığa. Herşey bittiğinde sıra, düşen fetusu yok etmeye gelecek ve yine orada da devletin görünmez gözlerini üzerimizde hissedeceğiz.

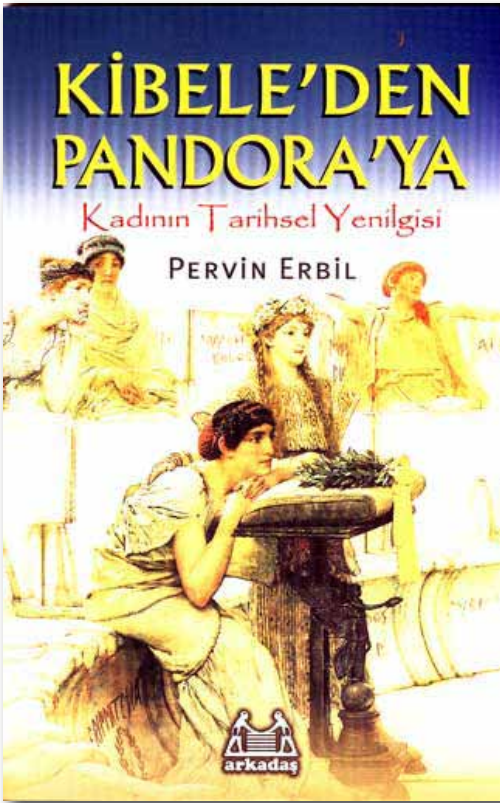
Filmin geçtiği Romanya'da kürtaj 1966 yılında yasaklanmış. Maalesef bu sürede kürtaj için yasa dışı ve sağlıksız yollara başvurmak zorunda kalan 500 bin kadın hayatını kaybetmiş ve 1989'da kürtaj tekrar serbest bırakılmış. Ülkemizde de kürtaj yasağı tartışmaları sürüp giderken, bu film bir çok kadını bekleyen tehlikeyi de açıkça göstermekte. Kürtajın karaborsaya düşmesinin kadın hayatının da karaborsaya düşmesi demek olduğunu çok net anlatıyor ve bu karaborsanın sömürülen "Gabita ve Otilia"ları, yarattığı gerçeği ile sömüren "kürtajcı Bay Bebe"leri beslediği gerçeğini gözler önüne seriyor. ●

kitap tanıtımı

KİBELE'DEN PANDORA'YA

Neriman USTA

neriman.usta@emo.org.tr

Ana hukukundan baba hukukuna, kadın egemenliğinden erkek egemenliğine, bereket saçan Ana Tanrıça'dan kötülük dağıtan Pandora'ya....

Çağlar boyunca baş tacı edilen, topluluk yaşamının temeli sayılan kadın, nasıl oldu da ataerkil değerlerin kölesi haline geldi? Erkek, tarihin hangi noktasında ve hangi dürtülerle kadını geri plana itti?

Araştırmacı yazar Pervin Erbil, kadının toplumsal konumundaki değişime çeşitli açılardan baktığı bu çalışmasında akademik birikimini edebi bir dille sunuyor, insanlığın gelişim çizgisini bir de kadın ile erkek ve kadın ile toplum ilişkileri bağlamında izleyip görmek isteyenlere... ●

"Önemliydi, değerliydi, güçlüydü, üstündü, ama otoriter bir hegemon değildi. O, sevilen, sayılan, koruyucu, üretken, merhametli ve aynı zamanda büyümlü güçler taşıyan, toplumun atası bir tanrıçaydı."

KÜRTAJ HAKKINI ENGELLEYEMEZ DİKH

KÜRTAJ

OLURSA ÇOCUK YAPARIZ OLUNUNU ENGELLEMİYİZ

YERİNDEN ÇIKIYORUZ SÖZÜMÜZ BİZİMİZ

KÜRTAJ HAKKINI BİZENİMİZ

KÜRTAJ HAKKINI BİZENİMİZ

DİREKEN KAMERASIZ KÜRTAJ YASAKLANMALI

KÜRTAJ HAKKINI BİZENİMİZ

KÜRTAJ HAKKINI BİZENİMİZ

DİREKEN KAMERASIZ KÜRTAJ YASAKLANMALI

MELİH GÖKÇE YUMURTALIK SİNE KİMDİR Üniversiteli Kadın Kolektifi

SUSUNUN KÜRTAJ HAKKINI WILITAN

KÜRTAJ HAKKINI BİZENİMİZ

AKP Kadınlar karşı çıkıyor

AKP ELİNİ BİZENİMİZDEN ÇEK

TACİZ TECRÜZE TÖRE CİNAYETLERİNE SON!

AKP ELİNİ BİZENİMİZDEN ÇEK

ÖN HİTLE BUGÜN İF DÜĞÜN

KÜRTAJ YASAKLAMAK KADIN CİNAYETLERİNE DAVETTİYEDİR

ULUSLARARASI KADIN HUKUKU MECLİSİ

Kürtaj hakkımızı TA...TIP MİY...